

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ Ι΄.

ΑΘΗΝΑ, ΣΑΒΑΤΟ, 6 ΤΟΥ ΟΚΤΩΒΡΗ 1912

ΑΡΙΘΜΟΣ 491

ΕΝΑΣ ΛΑΟΣ ΥΨΩΝΕΤΑΙ ΑΜΑ ΔΕΙΞΗ
ΠΩΣ ΔΕ ΦΟΒΑΤΑΙ ΤΗΝ ΑΛΗΘΕΙΑ-
ΨΥΧΑΡΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ πρὸς τὸν κ. Πάλλη.

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ. Ὁ Βενιζέλος καὶ ὁ Ἑλληνικὸς ὑστερισμὸς (τέλος).

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ. Ἡ τιμὴ καὶ τὸ χρῆμα (συνέχεια).

Ε. CLÉMENT. Ἱστορίαι τοῦ πελάγου καὶ τῆς ἀκρογιαλιάς.

Δ. ΜΕΤΑΛΛΙΝΟΣ. Σονέτο Πετράρχη.

Α. Μ. ΜΟΙΡΑΣ. Ὁ Προφητικὸς.

Ο ΝΟΥΜΑΣ. Δήλωση.

Α. Π. Διάβασε ἐργάτη!

• • Φυσικὴ τοῦ Βλαστοῦ.

Τ. Νέα βιβλία — Π. Βλαστός: Κριτικὰ ταξίδια.

Δ. Π. ΤΑΤΚΟΠΟΥΛΟΣ. Τὸ ἔργο του.

Ν. ΣΑΛΒΑΓΟΣ. Δημοτικὰ Τραγοῦδια.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ. — Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ. — ΧΩ-
ΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ.

ΔΗΛΩΣΗ

Δυὸ Σάββατα τώρα δὲ βγήκε ὁ «Νουμάς» γιὰ τὴν ἀκόλουθη ἀφορμὴ. Ὁ ἐκδότης του πήγε στὴ Θεσσαλία γιὰ δουλιὰ του καὶ κεῖ ἀποκλείστηκε δέκα μέρες ἔνεκα πού καὶ ὁ Ἀρισσαϊκὸς σιδηρόδρομος καὶ τὰ βαπόρια τῆς γραμμῆς Βόλου—Πειραιᾶ δὲ δεχόντουσαν ἐπιβάτες. Φεύγοντας εἶχε παρακαλέσει τὸ Ρήγα Γκόλφη νὰ βγάλει τὸ φύλλο, μὰ κηρύχτηκε ἡ ἐπιστράτευση καὶ ὁ συνεργάτης μας ἀπὸ τοὺς πρώτους πρώτους ντύθηκε τὸ χακί. Τὸ ἴδιο καὶ ὁ Τάκης Οἰκονομάκης πού θὰ μπορούσε νὰ τὸν ἀντικαταστήσει. Ἔτσι, ἀνώτερη βία, νὰ ποῦμε, μᾶς ἀνάγκασε, ὕστερ' ἀπὸ δέκα χρόνια ταχτικὴ ἔκδοσις, νὰ καθυστερήσουμε δυὸ βδομάδες.

Μὰ καὶ τώρα, ὅσο ξακολουθεῖ ἡ ἐπιστράτευση, καὶ ὅσο τὰ πράματα βρίσκονται μπερδεμένα, δὲ θὰν τὰ καταφέρουμε νὰ βγάλουμε ταχτικὰ τὸ φύλλο. Ὁ «Καλλιτέχνης» σταμάτησε, γιὰ τὴν ὥρα, ὀλωσδιόλου. Τὰ «Παναθήναια» θὰ βγαίνουνε μιὰ φορὰ τὸ μήνα, ὄχι σὲ διπλά, μὰ σὲ μονά, ταχτικὰ φυλλάδια. Καὶ

ὁ «Νουμάς», γιὰ νὰ κρατήσῃ τὴ σειρά, θὰ βγαίνει κάθε Σάββατο μὰ μὲ ὀχτὼ σελίδες. Στους συντρομητάδες τοῦ Ἐξωτερικοῦ θὰ στέλνουμε τὸ φύλλο κάθε δεκαπέντε μέρες, τὰ δυὸ ὀχτωσέλιδα φυλλάδια μαζί, καὶ στοὺς συντρομητάδες τῆς Τουρκίας δὲ θὰ στέλνουμε καθόλου φύλλο, ἀφοῦ καὶ ἂ στέλνουμε θὰ πηγαίνει χαμένο, μὰ θὰ κρατοῦμε τὰ φυλλάδια στὸ γραφεῖο καὶ θὰν τοὺς τὰ στείλουμε ὅλα μαζί, ἄμα μὲ τὸ καλὸ γαληνέψουν τὰ πράματα.

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ

Ὅλα στὴ θέση τους, ὅλα μελετημένα ἀπὸ πρὶν, ὅλα ἀπὸ πρὶν κourντισμένα. Καὶ ὁ Βενιζέλος δημοσιεύοντας τὸ Διάταγμα τῆς Ἐπιστράτευσης, λὲς καὶ πάτησε τὸ ἠλεκτρικὸ κουμπὶ καὶ ὅλα μονοστιγμὶς ἀρχινήσανε νὰ κουνιῶνται κανονικά, ρυθμικά, σοβαρά.

Ἀπὸ τὰ 78 ἴσαμε σήμερα, τετάρτη ἐπιστράτευση αὐτῆ. Καὶ ὅμως ἡ πρώτη. Γιατὶ πρώτη φορὰ ἡ Ἑλλάδα ἐπιστρατεύεται σοβαρά. Καὶ πόλεμος νὰ μὴ γινότανε, καὶ ἡ ἐπιστράτευση νὰ διαλυότανε ἦσυχια ἦσυχια ὕστερ' ἀπὸ ἓνα δυὸ μῆνες, πάλι πόλεμο κάναμε ἔμεις καὶ πάλι νικήσαμε. Πόλεμο κατὰ τῆς παρασμένης Ἑλλάδας καὶ νίκη κατὰ τοῦ παρασμένου ἑαυτοῦ μας.

Ἀλλάξαμε, ξαναγεννηθήκαμε. Πάει πιά. Ὅ,τι λαχταρούσαμε, ὅ,τι ὄνειρευόμαστε, σαρκώθηκε σὲ πραγματικότητα. Ὁ χτεσινὸς ρωμίδς πέρασε στὴν ἱστορία. Καὶ ζεῖ σήμερα ἓνας ἄλλος ρωμίδς στοχαστικὸς, ψυχροαίματος, ἰσορροπημένος. Κοίταξα τὸ ρωμίδ, εἶπε κάποιος, ρωμίδς καὶ αὐτός, καὶ δὲν τονὲ γνώρισα. Κοίταξα τὸν ἑαυτό μου καὶ τοῦθγαλα μὲ σέβας τὸ καπέλλο.

Ἄλλοτε καὶ τώρα. Ἄλλοτε διαδήλωσες καὶ ζητωπόλεμοι καὶ σκέδια πολεμικά πάνου στὰ τραπέζια τοῦ Ζαχαράτου καὶ σταυραετοὶ λιγδιάρηδες καὶ «πρά, πρά, ὄρὲ καὶ πούναι τὸ

σίμμευε γιά τραπεζαρία και γιά σαλόνι, κ' εΐταν, τώ-
ρα στο μαγειριά, κ' εΐφισσους τ' αθράκια γιά νά ε-
τοιμάσει τὸ δείπνο. Ἡ μάννα της δὲν εΐχε ἀκόμα
γυρίζει ἀπὸ τὸ ἐργαστάσιο. Τώρα πού οἱ μέρες εΐ-
χαν μικρύνει ἐργαζότου στίς σφυρίδες ὡς και τὸ
βράδι. Τὰ δέρφια της δὲν εΐταν σπῆτι. Κ' εΐταν τώρα
ταραγμένη ἢ νέα, κ' εΐταν ὠχρή, κ' ἐκρατούσε τὸ
βλέφαρό της κατεβασμένο· τὰ ξανθά της μαλλιά
πλεγμένα σὲ δύο χοντρές πλεξίδες τῆς ἐκρεμόνταν
πισώπλατα· κάπου κάπου ἀναστέναζε.

Κ' ἐσυλλογιζότου μοναχὴ της : « Τί νά κάμω ;
Ἵλοι οἱ ἄντρες εΐναι ὅμοιοι· και με τὸ λένε ὅλοι :
ὁ Ἄντρεας βέβαια θά μ' ἀλησημόνησει. Ἄπὸ κείνο τὸ
βράδι οὔτε τὸν εΐδα πιά, οὔτε τὸν ἄκουσα. Ἵθελε
κι αὐτὸς προικιά, κι ἀφοῦ δὲν τᾶχα μ' ἀπαράτησε.
Αὐτὰ ἐπροτιμοῦσε κι ἔχι ἐμένα ». Κ' ἐκούνησε πι-
κρά τὸ κεφάλι και θλιβερὰ ἐχαμογέλασε. « Νά δώ-
σω τώρα » ξακολούθησε « τὸ λόγο μου ; Νά προσμεί-
νω ἀκόμα ; Μὰ τί νά προσμείνω ; Τὸ φτωχόπαιδο
τὸ καυμένο πού μ' ἐζήτησε δὲν ἐρώτησε γιά προικιά :
Μὲ παίρνει ὅπως εΐμαι. Δουλεύτρα εΐμαι, μα-
θημένη στήν ἐργασία, ὅπου κι ἂν πάω ζῶ με τὸν
κόπο μου, ποῖνε θᾶχουμε ἀνάγκη. Ἄχι, ὁ Ἄντρεας
ἐσκιαζότου μὴν ξεπέσει ! Και μὴ δὲν τὸ σήκωσε ἢ
μάννα μου, ἕνα φτωχογύναικο τὸ σπῆτι μου, μ' ὅλο
πού ὁ πατέρας εΐναι σπατάλης ; Και δὲν εΐμουνα
κ' ἐγὼ καλὴ νά κάμω τὸ ἴδιο ; Ὡ, ἄς μ' εΐχε πά-
ρει, και θά τῶδλεπε. Δὲ θά μετάνοιωνε. Μὰ ἐσκια-
ζότου. Ἵθελε νά μ' ἔχει καθισμένην στήν καρέ-
κλα, γιά νά κάνω τὴν κυρά, μήπως κ' ἐξευτελιζό-
του τῶνομά του, γιά τὸ οἱ γυναῖκες τοῦ σπῆτιου του
εΐταν μαθημένες νά μὴ δουλεύουν. Τί σάπιες, τί
σκουριασμένες ἰδέες ! Γι' αὐτὸ και ἢ φτώχεια τὸν
ἐκατάβαλε. Ὡ τὸ φτωχόπαιδο αὐτὰ δὲν τὰ γνοιάζε-
ται. Τί νά κάμω ; Τί νά κάμω ;... Νά μείνω πάλε
ἀνύπαντρη ὅλη μου τὴ ζωὴ ; Μὰ δὲν εΐμαι κ' ἐγὼ
ἄξια νᾶχω τὸ σπῆτι μου, τὸ νοικοκυριό μου, τὸν ἄν-
τρα μου... νά κουνάρῃσω παιδιὰ δικὰ μου, παλλη-
καράκια πού ν' ἀξάνουν τριγύρω μου σάν τὰ γα-
ροφάλλα ; » Και ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὴν καρδιά της μία
φωνὴ τὴν ἐπαρξινούσε τώρα νά πάρει τὸ φτωχὸ
παιδί πού τὴν ἐζητούσε. και νά μὴ ζηλεύει πλιά
τὴν ἀγάπη τοῦ ἄλλου, και νά μὴν ἐπιθυμήσει νά
σηκωθεῖ ψηλότερα ἀπ' ὅ, τι τῆς ἔπρεπε. « Ψηλότερα,
ψηλότερα », ἐσυλλογίστηκε πάλι μ' ἕνα περγελα-
στικὸ χαμόγελο· « χαντακωμένοι στὰ χρέγια εΐναι
οἱ Ψηδες, κι ἀκόμα δὲν τὴ βάνουν κάτω. Πιάνον-
ται ἀπὸ καθρέφτες γιά νά μὴν ξεπέσουν περισσότερο·
κ' εΐναι πῶχουν τὴν κ' ἰβέρνηση κοντὰ τους, ἄλ-
λοιῶς θᾶτανε σήμερα βυθισμένοι. Νά μὴν ξεπέσουν,
νά μὴ δουλέψουν, ὅπως ὁ ἄλλος κόσμος : αὐτὸς εΐ-
ναι ὁ φόβος τους. Ντρέπονται κάθε δουλειά, και θυ-
σιάζονται οἱ ἴδιοι. Κ' ἔτσι με πήρε και με στὸ λαι-
μό του. — Ὡ τὸ φτωχόπαιδο τὸ καυμένο... Ὡ τὸ
πάρω ».

Εΐχε πάρει τὴν ἀπόφαση. Μὰ ἐκείνην τὴ στιγ-
μὴ ἄκουσε νά χτυποῦν στήν πόρτα, κι ὅταν τὴν ἀ-
νοιξε εὐρέθηκε μπροστὰ της ὁ Ἄντρεας. Ἐκοκκίνη-
σε, ἢ καρδιά της ἐβάλλθηκε δυνατὰ νά χτυπάει, κι
ἀπὸ τὴν ταραχὴ δὲν εΐμπόρειε νά πάει οὔτε μπρὸς

οὔτε πίσω, οὔδὲ νά μιλήσει, οὔδὲ νά κάμει ἄλλο τί-
ποτα. Και κείνος ὡς τόσο τὴν ἐκοίταζε με πῆλο νά
ρουφήσει με τὸ βλέμμα του ὅλην τὴν πανώρη της
τὴ νεότη, και νά χορτάσει ἀγάπη, και τὸ πλατύ
του στήθι ἀνεβοκατέβαινε γοργὰ κι ἀνοιγοκλειούσαν
τ' ἀρθούνια του και ἐφούσκωναν οἱ φλέβες στὸ λαι-
μό του και στὸ πρόσωπό του πού τώρα εΐταν ἀκόμα
πλιὸ κόκκινο, κι ὅμως ἔτρεμε σύγκορμος.

Ἐκοιταχτήσαν και τὸ βλέμμα τους ἐπρόδωσε
τὴν ἀγάπη. Και τώρα ὅλοι οἱ λογαριασμοὶ τῆς κο-
ρασιδας, ὅλοι της οἱ φρόνιμοι στοχασμοὶ μοναμιάς
ἐρεπιζόνταν μπροστὰ στὸν ἄντρα πού τὴν εΐχε κά-
μει νά ὑποφέρει, και γροικούσε πῶς ἢ θέλησὴ της
ἐγενόταν ἕνα τίποτα μπροστὰ σ' ἐκείνον πού ἢ καρ-
διά της ἀληθινὰ και πρῶτον τὸν εΐχε ἀγαπήσει. Γιὰ
νά τὸν εὐχαριστήσῃ· θᾶκανε τὰ πάντα. Ὡλο της τὸ
εΐναι θᾶθελε νά τὸ θυσιάσει στήν εὐτυχία του. Κι
ὡς τόσο με φωνὴ σιγαλή, φοδισμένη μὴν τῆς ἐχα-
νότου ἀνύριστα τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἢ ἀπέραντη
γλυκάδα τοῦπε :

« Ὡ, ἄ δὲν ἐρχότου τὸ νερό ὡς στὰ χεῖλη δὲν
ἀναφαινόσου ».

« Τῶνε παίρνεις », τὴν ἐρώτησε ἀχμίζοντας.

« Τί νά κάμω ; Ἄφοῦ τόσον καιρὸ μ' ἀπαράτη-
σε ; » Και με τὸ μαντήλι ἐσφύγγισε ἕνα δάκρυ
χοντρὸ πού με πόνο τῆς ἔβγαине ἀπὸ τὸ μάτι. Και
σὲ μία στιγμή τοῦ ξανάπε με χαρὰ και με λύπη :
« Μὰ ποιὸς ξέρει, ἂν κι αὐτὸ τὸ φτωχόπαιδο θά με
θέλει ἀκόμα ; Ὡ Ἄντρεα, θά σ' εΐδαν πού ἦρθε ; ! »

Και τώρα ὀλομεμιάς τῆς ἐρχόνταν πάλι ὁ νοῦς
της και ξάστερα ἀναμετροῦσε τ' ἀποτελέσματα. Με
τὴ γλιγωράδα τῆς ἀστραπῆς πλῆθος ἰδέες ἐπέρα-
σαν ἀπὸ τὴν καρδιά της : οἱ γειτόνοι, ἢ μάννα, ὁ
γαμπρός, ἢ τιμὴ της· ἢ ἀδυναμία τοῦ Ἄντρεα νά
πάρει γυναῖκα φτωχιά, τὸ πείσμα της μάννας νά μὴ
δώσει τὰ χρήματα, ἢ τελειωτικὴ καταστροφὴ της.
Κ' ἐνῶ ὁ Ἄντρεας τὴν ἐκοίταζε ἀκόμη, μὴν ξέρον-
τας πῶς νά τῆς φανερῶσει τέλος τὸ σκοπὸ του, τοῦ
ξανάπε :

« Ὡ σ' εΐδαν, θᾶρθε ἢ μάννα, τί μοῦκαμες ! »

Ἐκείνος ἐκίνησε τὸ κεφάλι· « Μ' εΐδαν » τῆς εΐπε
χαμηλόφωνα με σοβαρὸ ὕφος· « ἔπου κι ἂν εΐναι, ἢ
μάννα σου ἔφτασε ».

« Ὡ μ' ἔχαρες », τοῦ ἀπολογίθηκε ἢ Ρήνη σταυ-
ρόνοντας ἀπελπισμένα τὰ χέρια της « τώρα ἢ μ' ἀ-
παράτησε κ' ἐκείνος. Μὰ δὲ σὺ τὸ γράφω σὲ κα-
κό : Ὡ σ' ἔσπρωξε ἢ ἀγάπη ! » Και μέσα στὰ δά-
κρυα της ἐχαμογέλασε.

« Ἡ ἀγάπη και ἢ ζήλεια » τῆς ἀποκρίθηκε.

Κι αὐτὴν τὴ στιγμή τὸ βλέμμα της ἔπεσε στήν
πόρτα, πούχε μείνει ἀνοιχτή, κ' εΐδε πῶς ἀπὸ τὸ
δρόμο, ἢ Κωσταντίνα ἢ γειτόνισσα τοῦς ἐπαρξί-
νευε. Ἄχτισε σάν τὸ παννὶ ντροπισμένη, κι ἀμέ-
σως τῆς ἦρθε ἢ ἰδέα νά κλείσει, μὰ ἐφοδῆθηκε.

« Μᾶς βλέπου », τοῦπε περίτρομη.

« Πᾶμε », τῆς εΐπε με ἀπόφαση.

Ἄναταράχτηκε. Ἐκείνην τὴ στιγμή ἔπρεπε νά
πάρει ἀπόφαση, μία τρανὴ και μεγάλη ἀπόφαση,
πού θᾶζίαζε βαρειά γιά ὅλο τὸ μάκρος τῆς ζωῆς
της. Κ' ἐνῶ σὰ νά μὴν τὸν εΐχε καταλάβει τὸν ἐρω-

τούσε: «Ποῦ νὰ πάμε;» Καὶ κείνος τῆς ἀποκρινόμενους ἤσυχαι: «Σπίτι μου νὰ σὲ κάμω γυναίκα μου δὲ μὲ θέλεις;» ἐσυλλογιζόταν: — «Τώρα τοὺς εἶχαν ἴδει· αὐτὸ εἶταν βέβαιον. Καὶ ἡ μάννα σὲ λίγες στιγμὲς θάταν ἐδῶ καὶ θὰ ἀγρίευε καὶ θὰ χαλοῦσε τὸν κόσμον. Κι ὁ γαμπρός; Ὁ δὲ γαμπρός, δὲν τὴν ἐπείραζε! Τὸ τίμιον φτωχόπαιδον ποῦ τὴν εἶχε ζητήσῃ δὲν τὰγαποῦσε. Θὰ τὴν παίρνε, ναί, γιὰ νὰ ἀκουμπιστεῖ, μὰ ὁ διαλεχτός τῆς εἶταν τώρα μπροστά τῆς! Ἀλλὰ ἡ ντροπὴ ποῦ τὴν πρόσμενε; Γιατί νὰ δεχτεῖ τὸν Ἀντρέα, γιατί δταν ἦρθε νὰ μὴν τρέξει στὸ δρόμον, νὰ μὴ φωνάζει, ὅπως εἶναι τὸ χρέος κάθε τίμιου κοπέλλου, ὅπως τῆς τῶγε διδάξει ἡ μάννα τῆς, λέγοντας πὼς εἶσαι μόνον ὅ ἀποχτοῦσε ἀκουσμα καλὸ καὶ δόξα;»

«Πάμε, γιατί ἀργούμε», τῆς ξανάπε. «Θάχουμε λόγια, φωνὲς καὶ βράσανα, ἂν πρέπει νὰ σὲ πάρω ἀπὸ μπροστά τῆς».

Ἡ Ρήνη ἔκλεισε τὰ μάτια. Καὶ τότες σὰ σὲ δειρο ἐφαντάστηκε πὼς ἡ μάννα τῆς ἐρχόταν, ψηλὴ, λιγνὴ, ζαρωμένη μὲ σπῖθες στὰ μάτια ποῦ εἶταν ἀκόμα νέα, καὶ πὼς ἀγρίευε καὶ πὼς τοὺς ἀπηχοῦσε καὶ τοὺς δύο μὲ τοὺς γρόθους, φωνάζοντας, ἐνῶ ἔξω ἀπὸ τὸ σπῖτι ἐσυναζόταν κόσμος, καὶ πὼς εἶσαι ἐγινόνταν βουρδούλιο καὶ θέατρο. Καὶ πάλι ὁ στοχασμὸς τῆς τὴν ἤσυχασε: — Κι ἂν ἐρχόταν ἡ μάννα, κι ἂν ἐφώναζε, κι ἂν ἔδερνε δὲ θὰ ἐπράταινε ἀμέσως, ἅμα ὁ Ἀντρέας ἀνοιγε τὸ χεῖλι;

«Θάρθεις;» τῆς ξανάπε πιάνοντάς τῆς τὸ χεῖρι καὶ σέρνοντάς τὴν λίγο πρὸς τὴν πόρταν.

«Ἄφισέ μου», τοῦ ἀποκρίθηκε. «Ἄς τὴν προσμείνουμε· ἄς ποῦμε τῆς γειτόνισσας ποῦ μᾶς βλέπει: γιατί ἦρθες, θὰ μᾶς βοηθήσῃ κ' ἐκείνη».

Μὰ ὁ Ἀντρέας ἀνυπομόνησε τώρα: — «Πάει καλά», τῆς εἶπε: «κάθισε βράσε σπῖτι σου καὶ ὑπόφερε. Ἡ δὲ πὼς λέω, ἢ τίποτα. (Φεύγω».

«Ὁ δυστυχία μου!» ἀπολογήθηκε κλαίοντας.

«Μᾶσε τὰ ρούχα σου».

«Θὰ γυρέψεις περισσότερα; γι' αὐτὸ θέλεις νὰ φύγω. Τί νὰ κάμω, Θέ μου!»

«Πάμε!»

Ἐμεινε μία στιγμὴ σκεπτικὴ, ἐνῶ ἀπὸ τὰ μάτια τῆς ἐτρέχαν ποτάμι τὰ δάκρυα, κ' ἐπειτα ἐκάτεβασε τὸ κεφάλι σὰ νὰδειχνε πὼς ὑποταζόταν σὲ μία δύναμη ἀνώτερη· ἂν ἔλεγε τὸ ὄχι, ἡ ὑπόληψή τῆς εἶταν γιὰ πάντα χαμένη καὶ ἡ ζωὴ τῆς ἀδιάκοπο μαρτύριο. Βιαστικὰ ἐβάλλθηκε νὰ συνάξει τὰ ρούχα τῆς. Κι ὁ Ἀντρέας ἐβγήκε μία στιγμὴ γιὰ νὰ κρᾶξει τοὺς συντρόφους του νὰ τὰ πάρουν, καὶ καθὼς ἐδιέβαινε ἀπὸ τὸ καντούνι εἶπε τῆς γειτόνισσας ποῦ κοροῖδέφτικα τὸν ἐκοίταζε: «Ἀπόψε τὴν παίρνω».

Καὶ δὲν εἶχαν περάσει παρὰ λίγα λεπτὰ τῆς ὥρας, ἀπ' ἔταν οἱ δύο νέοι εἶχαν φύγει, ποῦ ἡ σιδερα Ἐπιστήμη ἐγύριζε σὰν κάθε βράδου βιαστικὴ στὸ σπῖτι τῆς. Μὰ ἀπόψε στὴν ἄκρην τοῦ καντουνοῦ, κά-

του ἀπὸ ἓνα φανάρι ἡ γειτόνισσά τῆς τὴν ἐσταμάτησε.

«Ἐρχόμουν νὰ σ' εὔρω στὸ ἐργοστάσιον», τῆς εἶπε ἡ Κωσταντῖνα χωρὶς νὰ καληπερίσει: «σοῦ τὴν ἐσήκωσα, τώρα, τώρα».

«Ποιάνε; τί;» ἐρώτησε ἀχνίζοντας.

«Τὴ Ρήνη σου, ὁ Ἀντρέας, καὶ μὲν Ἐπιστήμη!»

Τὸ μυαλὸ τῆς ἐταράχθηκε, ἄκουσε σι' αὐτιά τῆς μία βουὴ σὰ νὰ ἐπετοῦσαν τριγύρου τῆς χιλιάδες μέλισσες, τὰ σπῖτια, ὁ δρόμος, τὰ ἀστέρια τῆς φανήκαν πὼς γυρίζουν, θολοῦρα καὶ σκοτούρα ἐκυρίεψε τὸ λογικὸ τῆς. Ἐμεινε καμπόσες στιγμὲς σὰν καρφωμένη στὸν τόπον τῆς, καὶ ἡ καρδιά τῆς ὠστόσο δυνατὰ ἐχτυποῦσε καὶ τῆς ἐφάνηκε τέλος πὼς ὅλα τὰ πάντα ἐδουλιζόνταν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τῆς στὸ χάος, καὶ πὼς ἀμέσως τότες ἔπρεπε νὰ πεθάνει.

«Κουράγιον», τῆς εἶπε ἡ γειτόνισσα πονεμένη βλεπόντας τὴν ταραχὴ τῆς.

«Τὴ Ρήνη μου;» εἶπε μὲ ἀδύνατη φωνὴ καὶ μὲ ἀχνότατο χεῖλι.

«Ναί».

Τώρα ἡ κυρὰ Ἐπιστήμη ἀξαφνα ἐρεθίστηκε:

«Πάλε» εἶπε, «αὐτὸς ὁ μεθύστακας τὰ φταίει! Μ' ἔτρωε τὸ φεῖδι, καὶ τοῦ τῶπα νὰ προσέχει. Μὰ τοῦ κάκου! Τώρα τὸ κακὸ ἐγένηκε!» Καὶ μὲ τρομάρα ἐπρόσθεσε: «Ὁ θὰ μᾶς γδάρει!» Μὰ ὀλομεμᾶς μία ἀχιτίδα ἐλπίδας ἐφεξε στὸ μυαλὸ τῆς: «Τώρα, τώρα, εἶπες;» ἐρώτησε.

«Δὲν εἶναι δύο λεπτὰ· ἂν ἓνας τρέξει τοὺς βρῖσκει στὸ δρόμον».

Ἀνάσανε βαθειά. Ὅλο τὸ εἶναι τῆς τῆς ἔλεγε νὰ τρέξει, νὰ τοὺς προφτάσει, νὰ τὴν πάρει ὀπίσω, πρὶν τὴν κάμει γυναίκα του, νὰ τοῦ τὴν ἀρπάξει, ὄχι γιὰ νὰ μὴν τοῦ τῆ δώσει πιά, μὰ γιὰ νὰ γλυτώσει τὸ σπῖτι τῆς, τὸ καὶ μόνον τὸ χρέμα ποῦ τῶγε συνάξει φράγκον φράγκον, δεκάρα δεκάρα, δουλεύοντας ὅλην τῆς τὴ ζωὴ μὲ τὰ τίμια τῆς τὰ χέρια, τὸ καταλάβαινε τώρα, τὰ πάντα ἐκιντύνουν, γιατί ὁ Ἀντρέας δὲ θὰ στεφάνωνε τὴ θυγατέρα τῆς, ἂ δὲν τοῦδινε πρῶτα ἔσα τῆς εἶχε ζητήσῃ, ἢ καὶ περισσότερα ἀκόμα· γι' αὐτὸ τῆς τὴν εἶχε κλέψει.

Κι ὀλοι τοῦτοι οἱ στοχασμοὶ εἶχαν περάσει ἀπὸ τὸ μυαλὸ τῆς, μὲ τὴν γλιγωράδα τῆς ἀστραπῆς, ὅπως μᾶς ἐρχονται πάντα οἱ ἰδέες, κατακλυσμός, στίς μεγάλες στιγμὲς τῆς ζωῆς μᾶς. Καὶ χωρὶς νὰ συλλογιστεῖ ἀποφάσισε νὰ τρέξει.

Κ' ἔτρεχε τώρα τὸν μέγαν τὸν δρόμον τοῦ προάστειου, σπρώχνοντας τοὺς ἀθρώπους, ρίχνοντας τὰ παιδιά ποῦ ἐβρισκόταν μπροστά τῆς, ἀδιάφορη ποῦ τὴν ἐκοίταζαν μὲ περιέργεια ἀπὸ τὰ μαγαζιά οἱ μαγαζάτορες κι ὁ κόσμος στὸ δρόμον. Νὰ προφτάσει. Κ' ἔτρεχε. Κι ἔσο οἱ στιγμὲς περνοῦσαν, περισσότερο ἐβιαζόταν. Ὁ τὴν ὁ Ἀντρέας θὰ τὴν ἀνέδαζε σπῖτι του· δὲ θὰ πρόφτανε. Ἴδρος κρύως τῆς ἔδρεχε τὴν πλάμη καὶ τὸ μέτωπον· ἡ ἀναπνοὴ τῆς εἶταν κοντὴ καὶ γλιγωρὴ· ἡ καρδιά τῆς ἐπάσκιζε νὰ τῆς σπᾶσει τὰ στήθια. Κάθε στιγμὴ ἀξίζε περισσότερο ἀπὸ ἓνα χρόνον. Ὁ δὲ θὰ πρόφτανε. Κ' ἔτρεχε. Δύο ἀμάξια ποῦ ἀνταμωθήκαν τῆς ἐφραξαν μία στιγμὴ τὸ διάβα, κ' ἐχρειάστηκε νὰ προσμείνει.

Ἡ στενοχώρια τῆς ἐπέρσεψε, κ' ἐπέρσεψε, κ' ἐπέρσεψε. Κάτι τῆς ἐσφιξε τὴν καρδιά. «Μωρὲ χάνεται ἄθροπος» ἐφώνησε στοὺς ἀμαξιάδες ποὺ δὲν τὴν ἀκουσαν, καὶ μὴ ξέροντας τί νὰ κάμει ἐκινούσε πάντα τὰ πόδια τῆς, σὰ νὰ μπορούσε νὰ προχωρήσει μὲ τὸν ψεύτικο βηματισμό! Ὡ! ἐχάνονταν στιγμές! Καὶ τὸ κορίτσι ἐκιντύνει. Ἴσως τώρα τῶρα σὲ στὸ κρεβάτι. Ὡ, ὦ! «Μωρὲ τραβάτε, μωρὲ!» ξαναφώνησε. Τώρα ὁ δρόμος εἶχε ἐλευθερωθεῖ καὶ γλιγώρα ὅσο ἐδυνότου, σὰ γιὰ νὰ κερδίσει τὸ χαμὸν καιρὸ, ἐβάλληκε πάλι νὰ τρέχει. Μὰ ἡ καρδιά τῆς ἀπελπισμένη τῆς ἔλεγε πῶς δὲ θὰ πρόφτανε. Γλιγώρα, γλιγώρα, ἐσυλλογιζόταν.

Τέλος ἔφτασε στὸ σπίτι τοῦ Ἀντρέα. Ἐνα μικρὸ καλοσυγυρισμένο σπίτι μ' ἕνα πάτωμα σ' ἕνα στενὸ τοῦ προάστειου πρὸς τὴ θάλασσα. Στὸ καντῶνι καμμία ταραχὴ, καμμία ἀνησυχία, τὸ σπίτι τοῦ Ἀντρέα κατὰλειστο. «Ὡ δὲ θᾶναι ἐδῶ», εἶπε ἀγκουσεμένη, παρέτοιμη νὰ δειλιάσει καὶ σταματᾶνοντας χωρὶς νὰ ξέρει τί νὰ κάμει. Ἐκοίταξε δὴλύγυρά τῆς. Στὸ δίπλα τὸ σπίτι εἶδε τὸ μπάρμπα τοῦ Ἀντρέα, ποὺ ἐκαθότου στὸ κατώφλι τοῦ κ' ἐκάπνιζε ἀδιάφορα, καὶ τοῦ φώναξε: —

«Σπύρο, ποῦ εἶναι ὁ ἀνιψιός σου;»

Ἡ στενοχώρια τῆς δὲν εἶχε βραχ' ἐχτίπησε τὸ κεφάλι τῆς μὲ τοὺς γρόθους. «Ποῦ εἶναι;» ἔξαναρῶτησε.

Ὁ ἄλλος χωρὶς νὰ βιαστεῖ ἤρθε σιμὰ τῆς καὶ τὴν ἐκαλησπέρισε ἤσυχα.

«Ὡ ποῦ εἶναι» τοῦπε ἄγρια. — «Τί ἔχεις σιώρα Ἐπιστήμη», τῆς ἀποκρίθηκε μ' ἕνα χαμόγελο. «θᾶσαι ἀρρωστη ἀπόψε!»

«Ποῦ εἶναι, λέγε γλιγώρα!»

«Νὰ σκεφτῶ μία στιγμή.»

«Ἀπάνθρωπε χάνεται ἄθροπος!»

Ὁ ἄλλος ἔτριψε τὰ χέρια του. «θᾶναι» τῆς εἶπε ἀδιάφορος «στοῦ θεῖς του, πέρα στοῦ Ἀλκάδες. Μὰ κυρὰ Ἐπιστήμη, γιὰ τὸ καλὸ ποῦ σοῦ θέλω, ἄμε κάλλιο σπίτι σου». Καὶ πονηρὰ ἐκλείσε τὸ ἕνα μάτι.

Ἡ γυναίκα ἐκατάλαθε πῶς τὴν ἐγελοῦσε καὶ τὴν ἐκουρίεψε ἐκείνην τὴ στιγμή ἑνὰς θυμὸς ἀψύς. Τὴν ἐπεγελοῦσε κι ἔλας ἡ ἀτιμὴ ἡ φάρα, κι ὡς τόσο ἡ θυγατέρα τῆς ἡ κάκομοίρα ἐκιντύνει, ἡ κι ἔλας, ἀχ! εἶταν χαντακωμένη! Ἡ ὀργὴ τὴν ἐσπρωχνε νὰ χυμῆσει ἀπάνου του, νὰ τοῦ ξεσκίσει μὲ τὰ γράτσουνα τὸ πρόσωπο, νὰ τὸνε δαγκάσει, νὰ τὸνε πνίξει, σὰ μανιωμένη λιοντάρισσα ἔταν τῆς ἀρπάζουν τὰ παιδιὰ τῆς. Μὰ θᾶχανε ὦρα μὲ τὸν ψεύτη. Καὶ σὰ λάμψη τῆς ἀπέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ ἡ ἰδέα πῶς ὁ Ἀντρέας εἶχε φέρει ἐκεῖ, στὸ σπίτι του τὴ θυγατέρα τῆς, καὶ πῶς ἔλα εἶταν ἐτοιμασμένα καὶ μελετημένα γιὰ νὰ τὴ γελάσουν. Κι ἔλα τῆς ἡ μάνητα, ὁ θυμὸς, ἡ ἐνέργεια ἐστράφηκαν τώρα στὴν πόρτα. Ἐρρίχτηκε μ' ἔλα τὴ δύναμή τῆς γιὰ νὰ τὴ χαλάσει, καὶ τὴ χτυποῦσε μὲ τὰ πόδια, μὲ τὰ γόνατα, μὲ τοὺς γρόθους μὲ τὸ κεφάλι, ἔπως εἰμπόρειε. Κ' ἐφώνησε μ' ἔλα τῆς τὴ δύναμη: — «Ἀνοιχτε! εἰσαστε ἀπάνου, σκυλιά, τὸ ξέρω!»

(Ἀκολουθεῖ)

Κ. ΘΕΟΤΟΚΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ

Ἀγαπητὲ κύριε Ν. Σαντοριναῖε,

Ἐπὶ τέλους ἔρχομαι νὰ σᾶς εὐχαριστήσω γιὰ τὶς ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΚΡΟΓΙΑΛΙΑΣ ὅπου τὶς διάβασα μὲ ὅπως διόλου ἰδιαίτερη εὐχαρίστηση.

Τὸ μικρὸ βιβλίον σας, μὲ ὅλο ποῦ εἶναι μέτριον στὸ μέγεθος, δείχνει πῶς ἔχετε πιά τὰ οὐσιωδέστερα προτερήματα ποῦ κάνουν ἕνα καλὸ διηγηματογράφον. Ἡ εὐτυχισμένη εὔρεση τῶν ὑποθέσεων, ἡ ἀκριβὴς ψυχολογία τῶν προσώπων, ἡ ἐποβλητικὴ (suggestive) περιγραφή, ἡ ἱκανώτατη ὁδηγία τῆς ἀφήγησος καὶ ἡ ἀπαραίτητη χάρις τοῦ Λόγου (style) ὅλα τὰ στοιχεῖα αὐτὰ συνδυάζονται σὲ διάφορες δόσεις μέσα στὰ ὅχιον διηγημάτων ποῦ ἀποτελοῦν τὴ συλλογὴ σας. Πρέπει νὰ προστεθεῖ ἀκόμα καὶ ἡ διαλογικὴ Τέχνη, ποῦ δυναμώνει τὴ ζωηρότητα καὶ ὁ φυσικὸς τρόπος μὲ τὸν ὁποῖον ἐκθέτετε, ὅπου βοηθεῖ τόσο δυνατὰ τὶς ψυχολογικὰς ἀναπαράστασος τῶν προσώπων κινοντάς τας νὰ γίνονται καλύτερα γνωστὰ στὸν ἀναγνώστη ἀπὸ ὅσα λένε στοὺς διαλόγους, παρὰ ἀπὸ τὶς περιγραφικὰς ἀνάλυσος τοῦ συγγραφέα. Αὐτὴν τὴ δυσκολώτατη Τέχνη τὴνε βρήκα σὲ σπέρμα μέσα στις ΙΣΤΟΡΙΕΣ σας, ἀλλὰ μοῦ φαίνεται νὰ μὴν τὴνε καλλιεργήσατε τόσο ὅσο θὰ εἶταν ἐπιθυμητό, οὔτε νὰ τῆς παραχωρήσατε τὴ θέση ποῦ πρέπει νὰ κατέχει.

Δεῖτε τὰ θαυμάσια διηγήματα τοῦ Δασκάλου Ψυχάρη.

Σ' αὐτὰ πρέπει νὰ θαυμαστεῖ ἡ τέλει τέχνη τοῦ διαλόγου ὅσον ἀφορᾶ τὶς ἐρωταποκρίσος ποῦ δραματοποιοῦνε τὴν ἀφήγηση διαπλάθοντας τοὺς χαρακτῆρες καὶ παρουσιάζοντας γυμνὴ τὴν ψυχὴ τῶν προσώπων στοὺς σχηματισμούς τῆς τοὺς πῶς περιεπαικτικῶς.

Ἐχετε ἕνα χάρισμα πολύτιμο, τὴν παθητικὴ συγκίνηση, πότε ἀπλὴ καὶ εὐαίσθητη πότε κάλι γεμάτη καρδιοσωμὸ καὶ μὲ ἀγωνία τραγικὴ, καὶ αὐτὰ τὰ δυὸ εἶδη τῆς συγκίνησος ἀποτελοῦν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν περισσοτέρων διηγημάτων σας. Στὴν πρώτη κατηγορίᾳ βάζω τὸ ΒΟΥΤΟΣ, ποῦ ξεχωρίζει σὲ ἀπλότητα αἰσθημάτων καὶ σὲ γραμμὰς περιγραφικὰς καλοκαμωμένους, ἀλλὰ ἡ ὑπόθεση αὐτὴ θὰ εἶταν πῶς δραματικὴ ἂν ὁ σκληραγωγημένος ἀρραβωνιαστικὸς χανόντανε στὴ θάλασσα. Προτιμῶ σ' αὐτὸ τὸ εἶδος ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΝΑΥΤΗ, τὸν καλὸ, γερωπιπτοῦ ὅπου ἕνα σπλαχνικὸ ὄνειρον τὸνε νανουρίζει μὲ τὴ χαρὰ καὶ τὰ χάδια τῆς πολυγαπημένης

μικρούλας ἔγγονῆς του τῆ στιγμῆ πού βυθίζοντανε γιὰ πάντα στὴν κακιὰ θάλασσα. Πάντα στὸν ἴδιο τόνο παρατήρησα ἰδιαίτερα τὴ ΛΑΜΠΡΗ ΚΑΤΑΜΕΣΙΣ ΤΟΥ ΠΕΛΑΓΟΥ, πού γιὰ τὴ γνώμη μου εἶναι ἀπὸ τὰ καλύτερα διηγήματα τῆς συλλογῆς. Μελαγχολικὸ καὶ τρυφερότατο πνέει τὴ συγκίνηση τὴν πιὸ ἀληθινὴ καὶ τὴν πιὸ μεταδοτικὴ.

Ἀνάμεσα στὰ διηγήματά σας πού κυριαρχεῖ ἡ τραγικότητα ξεχωρίζω τὸ ΜΑΣΤΡΟ ΣΙΜΟ, τὴν ἀνίκητη κατάρρα τῆς ἀσπλαχνῆς πεθερᾶς πού δὲ ξαρματώνεται μπροστὰ στὴν ἀγωνία τῆς νυφοθυγατέρας πού δὲ θέλει, καὶ πού γίνεται αἰτία ξερὰ κι' ἀπότομα, τοῦ θανάτου τοῦ γιοῦ της πού τὴν παρακαλεῖ μάταια νὰ μαλαγεῖ καὶ νὰ χαριστεῖ τὴν πεισματάρικην ἔχτρα. Καὶ δίνω τώρα τὸ στεφάνι τῆς ἀξίας (la palme) στὴ ΜΟΣΧΟΥΛΑ ΤΗΣ ΠΟΝΗΡΟΥΣ, στὴν ἱστορία αὐτῆ τοῦ πάθους μὲ τὴν ἀθώα καὶ πρωτόγονή της ἀρέλεια καὶ τῆς ὁποίας τὸ ξετύλιγμα θυμίζει σὲ μερικὰ χαρακτηριστικὰ τῆ θρησκευτικῆς φρίκης τῶν Ἀρχαίων δραμάτων.

Νὰ σὰς πῶ τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴ ΜΟΡΦΟΥΛΑ μου φάνηκε μέτριο: Οἱ ἱστορίες τῶν μαγγανειῶν καὶ τῶν μαγικῶν δὲν εἶναι ἐνδιαφέρουσες καὶ σὰν ἀληθινὲς παρὰ ὅταν πίσω ἀπὸ τὴν δισηδαιμία καὶ ἀλαφραδακωτικὴ παράδοση, ὁ ἀναγνώστης εἰδοποιημένος παρατηρεῖ τὰ ἀληθινὰ αἴτια τῶν συμβάντων. Τὸ ἴδιο λέγω καὶ γιὰ τὴ ΜΑΓΕΜΕΝΗ, ἱστορία πολὺ ἀπλὴ γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινὰ ἀξία προσοχῆς. Ὅσο γιὰ τὴ ΜΠΟΥΝΑΤΣΑ ἡ διήγησις τοῦ γέρω ναῦτη Μιθιοῦ εἶναι ἓνα περιστατικὸ ὄλο μαζί ἀνεκετὰ κοινὸ πού δὲν κινεῖ τὴν περιέργεια καὶ εὐχαρίστως συμπαθᾶμε τοὺς ἀκροατῆς πού ἀποκοιμηθῆκανε. Πρέπει νὰ ἐπαινεθεῖ ἰδιαίτερος, τὸ χρῶμα καὶ ἡ εὐχαρίστησις πού προξενεῖ ἡ Ρωμαϊκὴ γλῶσσα τοῦ Λόγου σας.

Ἀποδοκιμάζω ὡς τόσο μιὰ κάποια κατάχρηση ἀπὸ Ὀμηρικῆς ἐπανάληψης πού δὲν ἔχουνε πάντα τὴ χάρις καὶ τὴν ἀπλότητα πού πρέπει. Ἐξὸν ἀπ' αὐτό, στὴ γλῶσσα σας ἡ ὁποία ἄλλως τε εἶναι ἡ ἀγνή Δημοτικὴ, μοῦ φαίνεται πὼς μεταχειρίζεστε πολὺ συχνὰ ὄρους τεχνικούς, πού φαίνονται νὰ εἶναι μᾶλλον ἰδιωματικοὶ τῶν θαλασσιῶν παρὰ τῆς κοινῆς δημοτικῆς γλώσσης. Ἀκόμα μιὰ λεπτομέρεια πού πρέπει νὰ εἰπωθεῖ, οἱ στίξεις σας εἶναι ἐλαττωματικῆς καὶ σὲ μερικὰ μέρη λείπουν. Αὐτὸ μαζί μὲ ἀνεκετὰ τυπογραφικὰ λάθη δυσκολεύουνε πού καὶ πού τὴν ἀνάγνωσις.

Αὐτὰ ὅμως εἶναι ἐλαφρῆς κηλίδες εὐκόλες νὰ καθαριστοῦν καὶ πού δὲ χαλαρώνουν οὐδὲ ὀλιγοστεύουν τὴν ὠραιότητα καὶ γενικὴ ἐπαινετὴ ἀξία τοῦ ἔργου σας.

Δεχθῆτε, ἀγαπητὲ κύριε Σαντοριναῖε, μαζί μὲ τὰ συγχαρητήριά μου τὴ βεβαίωση τῆς πρὸς τὸ ἀτομό σας ζωνῆς συμπάθειάς μου.

EUGENE CLÉMENT

prof. au Lycée de Nice

Nice 12,8)1912

ΦΥΣΙΚΗ ΤΟΥ ΒΛΑΣΤΟΥ

Του κ. Φωτεινοῦ ἡ κριτικὴ περὶ τὴ Φυσικὴ τοῦ κ. Βλαστοῦ (Δελτίο Εκπ. Ὀμίλου, Ιούλιος 1912) εἶναι βέβαια πολὺ καλύτερη ἀπὸ τὶς συνειθισμένους Διαμαντήδων Τσίρων (τῆς Εστίας) κι' ἄλλων τέτιων μισοαγράμματων ἀνθρωπάκων. Σ' ἓνα κεφάλαιο μάλιστα συμφωνοῦμε, δηλ. πὼς ο κ. Βλαστος ἐπρεπε ὅλα τα μέτρα καὶ βάρη νὰν τα εἶχε καταγράψει μ' ἓνα σύστημα.

Ἐκεῖ ὅμως πού δε συμφωνοῦμε εἶναι ὡς πρὸς τοὺς ὄρους. Νομίζουμε πὼς πολλοὶ τοὺς πρέπει νὰ δημοτικιστοῦνε. Πιοὶ θα δημοτικιστοῦν καὶ πιοὶ ὄχι, ἐννοεῖται πὼς εἶναι ζήτημα ἀτομικῆς κρίσης. Τέτιο κριτήριον το νομίζει ψεγάδι (ψαίνεται) ο κ. Φωτεινός. Ὡστόσο εἶναι κριτήριον πού δὲν κυβερνάει μοναχα τοὺς ἐπιστημονικοὺς ὄρους τοῦ κ. Βλαστοῦ, παρα πέρα πέρα τὴ γλῶσσα κάθε ἀνθρώπου. Νά, γιατί ο Φωτεινός λέει «τὸ ξετύλιγμα τῆς δημοτικῆς» κι' ἐπειτα «ποιά εἶναι τὰ ὄριά της», ἀνεῖς νὰ πει εἴτε «ἡ ἀνάπτυξις τῆς δημοτικῆς» εἴτε «τὰ ὄριά της».

Τώρα ὡς πρὸς τὴν ἐκλογὴ τῶν ὄρων ἔχει ο κ. Β. σωστὴ κρίσις; Φυσικὰ ἀδύνατο εἶναι ἓνας ἀνθρώπος νὰ μὴν κάνει καὶ λάθη σὲ τέτιο ζήτημα, μα ὡς πρὸς τὸ γενικὸ ἐγὼ νομίζω πὼς ἔχει τὴν χρειαστὴν κρίσις, κι' ὄχι μοναχα τὴν κρίσις παρα καὶ τὴν ἐπιστήμη.

Πάρε τὸ *τριχωποσύνη* πού ξαφνίζει τὸν κ. Φ. ἡ δημοτικὴ το—*ειδῆς* το λέει με τὴν κατάληξις—*ωπός*. Ἐτσι τὸ *κοκκινωειδῆς* λέει *κοκκινωωπος*, κι' ἀνάλογα τὸ *τριχοειδῆς* γίνεται *τριχωπος*. Μὲ τὴν ἀραιρημένη πάλι δημοτικὴν κατάληξις—*σύνη* (*καλοσύνη, γληγοροσύνη, ατζαμοσύνη* κτλ.) γίνεται *τριχωποσύνη*. Πολὺ ἀπλο. Ἀπο τ' ἄλλο μέρος τὴν ἔχει ἀπτη τὴν κρίσις κι' ἐπιστήμη ο κ. Φ.; Πολὺ το ἀμφιβάλλω. Τὴ κρίσις εἶναι ἀπτη πού παραδέχεται τὸ *στερνοκλειδομαστοειδῆς*, καὶ τί ἐπιστήμη πού δὲν κατέχει πὼς τὸ *πιστόνι* εἶναι δημοτικὴ λέξις καθημερινῆς συνήθειας;

Ὅλος ἀπτος ὁ πόλεμος τῶν δημοτικῶν ὄρων πού κάνει ο Ὀμίλος δὲν ἔχει ἄλλη πηγή, φοβούμαι, παρα τὸν τρόπο τῶν Τσίρων (τῆς Εστίας.) Ο τρέμος

μην περιγελαστείς μη σε πει κανείς μαλλιαρό. Είναι «ήθικη δείλια που χαρακτηρίζει το Ρώμιο, και που τον κάνει συχνά να πολεμά ό τι κατά βάθος εγκρίνει. Σ' αυτό χρωστούμε και τη γλωσσική ανακατοσύρα του Όμιλου, ανακατοσύρα μάλιστα ατέριαστη προς το σκοπο του. Γιατι ενώ αγωνίζεται να δείξει πως το γλωσσικό μας σύστημα είναι πολύπλοκο και λοιπον ασύμφορο, απο το άλλο μέρος μας θέλει να μαθαίνουμε και τη Γραμματική του Γεννάδιου για να κλίνουμε το *μυς* — του *μυός* και το *δξύ* — του *δξέος*, και μαζί και τη δημοτική Γραμματική για να λέμε της *γλώσσας*.

A. II.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΠΕΤΡΟΣ ΒΛΑΣΤΟΣ: ΚΡΙΤΙΚΑ ΤΑΞΙΔΙΑ.

Βγήκε τώρα, με από τον έρχόμενο Γεννάριθ θα κυκλοφορήσει. Κι όπως το θέλει, ως γράφει τότε στον κ. Πάλλη (Alex. Pallis Esq. — Aighburth Drive — Liverpool) και θάν του σταλθεί χάρισμα.

Υστερ' από τη «Φυσική» του την πολυθόρυβη, αφού τόσο ξιάρνισσε και τόσο κουβεντιάστηκε το βιβλίο του αυτό, ο κ. Βλαστός μās έδωσε τὰ «Κριτικά Ταξίδια» του, για να ξεθυμώσουν όσοι θυμώσανε με τη «Φυσική» του και για να μās ξαναθυμίσει τον παλιό μας συνεργάτη Έρμονι που στόλιζε, σε περασμένα χρόνια, τις σελίδες του «Νουμά» με τις «Κριτικές αναποδιές» του, με τις φιλοσοφικοκοινωνικές μελέτες του «Η Φυλή» και «Ο Πραγματισμός», με τὰξέχυστα «Γράμματα από την Αθήνα» και με τὰλλα, τὰ διαλεχτά του πεζογραφήματα.

Μπροστά μπροστά στο καινούριο βιβλίο του τινάσσεται το ανέκδοτο «Κασμίρι», που το διαβύσαμε με ξεχωριστή προσοχή και με κάποια αγάπη, όχι μόνο γιατί στις ζωντανές περιγραφές του και στη λαγορή φράση του βρήκαμε τον Έρμονι του «Ταξιδεύοντα» και του «Λιμάνια και Γέρομα», με και γιατί οι πολιτείες και τα ποτάμια και οι λίμνες του Κασμιριού με τὰ ονόματά τους (Srinagar, Martand, Dal κλπ.) μās θυμήσανε τὰ ομώνυμα τραγούδια που βρίσκονται μέσα στην «Αργώ του — Αντιφεγγίσματα κι αυτά λυρικά του ταξιδιού του στην Ίμαλαγένη χώρα.

Το «Κασμίρι» του κ. Βλαστού, έτσι που μās ήρθε, μέσα στη νευρικότητα που μās ξεχαρβιλώνει τούτες τις μέρες, φέρνει με τις απαλοδροσερές σελίδες του κάποιο ξανάσασμα στην ψυχή και κάποιο γαλήνεμα στα νεύρα.

T.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΣ ΤΟΝ Κ. ΠΑΛΛΗ

* * * * 30,8)912

Σεβαστέ κύριε Άλέξαντρε Πάλλη

Αίβερπουλ

Βέβαια θα απορέσετε που σας γράφει ένα πρόσωπο όπως δι' όλου άγνωστο σε σας, στο έποιο όμως είστε γνωστός έσείς από τέσσερα χρόνια και έδω.

Πολλές φορές επιθυμούσα να σας γράψω δυο γραμμές για να σας ζητήσω μερικά βιβλία: μη γνωρίζοντας όμως την διεύθυνση σας φυσικά δεν μπορούσα. Είχα γράψει πέρ μπροστά και στο σεβαστό μας δάσκαλο, τον κ. Γιάννη Ψυχάρη δυο φορές, χωρίς να αξιωθώ με άπάντησή του: φαίνεται ή τα γράμματά μου χαθήκανε ή δεν καταδέχτηκε να μ' άπαντήσει.

Σας παρακαλώ λοιπόν, αν μπορείτε να με στείλετε μερικά βιβλία για να τα δώσω στο Σύλλογο μας και να ξυπνήσουμε τους δικούς μας που κοιμούνται ακόμα βαθυά στην πρόληψη: την άγκαλιά.

Μένω με μεγάλη υπόληψη

Πρόθυμος

* * * * *

* * * * 27 του Αύγουστου 1912

Άξιότιμε Κύριε Άλ. Πάλλη

Liverpool

Έτυχε προχθές να διαβάσω ένα έργο του Έλ. Γιαννέση, που επιγράφεται «Έργα και Ζωή» καθώς και με μετάφραση της Ήλιάδος κατωμένη από Σας.

Παρὰ πολύ δέ μου άρεσαν και τὰ δυο διότι τὸ «Έργα και Ζωή» πραγματευόταν τόσοσ μορφα το γλωσσικό ζήτημά μας και μου έδωσε να έννοήσω τη δύναμη της ζωντανής δημοτικής μας γλώσσας, για την όποιαν ως τὰ προχθές δεν είχα και καλή-καλή ιδέα.

Μένω με υπόληψη

* * * *

Τελειόφοιτος Γυμνασίου

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1

Τὰ δώδεκα ξαδέφια κ' οἱ ἐννιά ἀδρεφοί
 Πόλεμο νέγυρέβα δὲν εὐρίσκανε,
 πόλεμο νάγροικῆσαν σὲ μακρὸ χωριό.
 Κ' ἐκεῖ πού πολεμοῦσαν μέρα δὲν εἶτανε,
 παρὰ πολὺ σκοτάδι καὶ λιανοβροχή.
 Διψάσανε τ' ἀδρέφια νὰ πιοῦνε κρυὸ νερό,
 πηγίδι νέγυρέβα δὲν εὐρίσκανε,
 πηγαδι νάγροικῆσαν στὸν πλατύτραφο
 χίλιες ὀργιές τὰβάθου κ' ἑκατὸ πλατῦ.
 Κ' ἕνας ἀπὸ τ' ἀδρέφια ὁ πιλεῖδ στερνός
 ἀραχνη νεῖχε μοῖρα καὶ ροιζικὸ πικρὸ
 — Δέστε με, μπρὲ ἀδρέφια, νὰ βγάλω κρυὸ νερό...
 — Ἀσκώστε με, μπρὲ ἀδρέφια, τ' εἰν' τὸ νερὸ πικρὸ,
 τ' εἶναι φαρμακωμένο καὶ δὲ μπορῶ νὰ πιῶ.
 Κ' ὄντας τὸν ἀνεβάζα νέκοπηκ' ὁ ἄλυσσος,
 κ' ἔπесе ὁ ἕνας μέσα καὶ μείναν οἱ ὄχτώ.
 Κ' ἕνας ἀπὸ τ' ἀδρέφια νέπόνεσε πιλεῖδ,
 μαῦρο καβαλλικέβει μαῦρ' ὀγλήγορο.
 Κ' ἐπῆγε νὰ περάσῃ τὸν πλατύτραφο.
 Κόπηκεν ἡ σέλλα, τὸ σκαλόλουρο,
 κ' ἔπесεν ὁ ἀφέντης μέσα, βγῆκ' ὁ μαῦρος του
 κ' ὁ μαῦρος πάει στὸ σπῆτι καὶ χλιμίντρουνε
 κ' ἡ κόρη ποῦχε πόθο τὸν ἐρώτουνε :
 — Μαῦρε μου, παιχνιδιάρη κι ἄλογο καλὸ,
 ἂ δὲ πῆς νὰ μοῦ φέρῃς τὸν πολὺ ἀγαπῶ
 πιλεῖδ σου νὰ μὴν ἔρθῃς στὸ σπῆτι μοναχός.
 Καὶ τ' ἄλογο τῆς κόρης τῆς ἀπάντησε :
 — Τὰ δώδεκα ξαδέφια κ' οἱ ἐννιά ἀδρεφοί
 πόλεμο νέγυρέβα δὲν εὐρίσκανε,

(*)

Ο ΜΑΥΡΟΣ ΤΟΥ ΚΩΣΤΑΝΤΑΚΗ

2

Χριστέ μου, τί ἐκαμάρωσε τοῦ Κωσταντάκη ὁ Μαῦρος
 Γιατί ἔχει σέλλα ὀλόχρυση κ' ἀργυροσαλιβάρι
 κ' ἔχει καὶ τὸ σκαλόλουρο μὲ τὸ φιλι δεμένο,
 μὲ τὸ φιλι, μὲ τὴν ἀντρεία, μὲ τὴν πιδεξοσύνη.
 Ὅσα κοράσια κ' ἂν διαβοῦν τὸν Κωσταντᾶ φιλοῦνε,
 μιὰ κόρη ἀπὸ τὸ Γαλατᾶ φιλάκι δὲν τοῦ δίνει
 κ' ἐκεῖνος ἐχολεῦτηκε κ' ὄλο χολομανάει
 κ' ἐκείνη τὸν ἀρώτουνε ἂν εἶναι παντρεμένος.
 — Κόρη μου, εἰμ' ἀνύπαντρος, νὰ παντρευτῶ γυρέβω.
 Κ' ὁ Μαῦρος του εἶταν' ἄμιλος κ' ἐκεῖ ὀμιλιὰ τοῦ βρέθη:
 — Γλήγορα φεύγα, λίγερη, γλήγορα φέβγα κόρη
 μὴ σὲ πλανήσῃ ὁ Κωσταντᾶς, γιατί 'ναι παντρεμένος.
 Σὲ κάθε κάστρο νέχει τρεῖς, σὲ κάθε χώρα πέντε

(*) Ἐπικολοῦται τὸ τραγοῦδι μὲ τὰ ἴδια λόγια, ὅπως καὶ
 στὴν ἀρχή, καὶ τελιώνει ἔτσι :

Κόπηκεν ἡ σέλλα, τὸ σκαλόλουρο,
 κ' ἔπесе ὁ ἀφέντης μέσα κ' ἔρθα μοναχός.

καὶ μέσα στὸ σεράγι του τὴ στεφανωτικιά του.
 Κ' ὁ Κωσταντᾶς ἀπάντησε τ' ἄλόγου του καὶ τοῦπε :
 — Ἀγάλι, ἀγάλι, Μαῦρο μου, κ' ἂ δὲ σ' ἀντιμηδέψω,
 κι ἂ δὲ διαβῶ νὰπ' ἄλυκιές νὰ σὲ φορτώσω ἄλατι,
 νὰ βάλω μῦδια ἀπὸ τὴ μιὰ καὶ μῦδια 'πὸ τὴν ἄλλη,
 νὰ βάλω μεσοσάμαρα βουβάλα γκαστριωμένη.
 Κ' ὅθ' εἶναι λάσπες καὶ νερὰ θὰ σὲ καβαλλικέβω
 Κ' ὅπου εἶναι λιανοστούναρο θὰ σὲ ξεκαλιγῶνω
 — Κάμε μου, ἀφέντη Κωσταντᾶ, κάμε μου τοῦτα κι ἄλλα,
 τί θέ νὰν ἔρθῃ ἕνας καιρὸς νὰ γυρευτοῦμ' οἱ μαῦροι
 νὰ τύχωμε σὲ πόλεμο, νὰ πάμῃ σὲ σεφῆρι,
 νὰ σκύψω τὸ κεφάλι μου, νὰ παίρνω τὸ δικὸ σου.

Η ΣΚΛΗΡΗ ΤΟΥΡΚΙΣΣΑ

3

Μιὰ ρήγισσα, μιὰ τούρκισσα νῆδειρε τὸν υγιό της,
 γιατί τὴν εἶπε τούρκισσα, γιατί τὴν εἶπε σκύλλα,
 γιατί τὴν ἐφασκέλωσε μπροστὰ στοὺς ἀφεντάδες.
 Τὸν ἔβαλε στὴ φυλακὴ νὰ κάμῃ πέντε μῆνες
 καὶ παραπέσαν τὰ κλειδιά κ' ἔκαμε πέντε χρόνους.
 Βαρέθηκαν τὰ μάτια της κοιτάζοντας τὶς στραῖτες,
 βαρέθηκε τὸ στόμα της ρωτώντας τοὺς διαβάτες :
 — Διαβάτες, πού περάσατε, στρατιῶτες, πού περνάτε,
 μὴν εἶδετε τὸ γιόκα μου τὸν πολυαγαπημένο ;
 — Μὰ ἐχτές, προχτές τὸν εἶδαμε στὸν ἄμμο ξαπλωμένο.
 Μαῦρα πουλιά τὸν τρώγανε κι ἄσπρα τὸν τριγυρίζαν.
 Κ' ἕνα μαῦρο καλὸ πουλι δὲν ἤθελε νὰ φάῃ
 — Φάτε, πουλιά μου, φάτε με, φάτε χορτάσετέ με
 κ' ἀφήτε μου τὴ γλώσσα μου καὶ τὸ δεξιὸ μου χέρι
 νὰ κάμω τρεῖς γράμματα, τρεῖς κοντυλιές μελάνι
 νὰ στείλω τῇ μανούλας μου τῇ πολυκαταρούσας
 ὅπου μ' ἐκαταριότουνε τὶς τρεῖς γιορτές τοῦ χρόνου,
 τὸ ἀπόκρηες καὶ τὶς τυρινές καὶ τὼν ἀγιῶ Θεδώρω.

Γαρθελάδες—Κορφῶν 1912

ΝΙΚΟΣ Α. ΣΑΛΒΑΝΟΣ

ΔΙΑΒΑΣΕ ΕΡΓΑΤΗ!

Ἐνα φυλλαδάκι καλογραμμένο καὶ καλοτυπω-
 μένο, γραμμένο ἀπο αληθῖνο εργάτη, τον κ. Σπύρο
 Παλιούρα. Λέει αρκετὲς αλήθειες. Μα κι' υπερβολές.
 Τὶς συνειθισμένες πού παιδιῶ ἀπειρα κι' ἀμελέτη-
 τα, καθὼς τον κ. Τρανο καὶ κ. Γιανιο, αντιγράφουν
 ἀπο ξένα συγγράματα χωρὶς νὰν τα ἐννοοῦνε. Ἡ ἰ-
 δέα λ. χ. πὼς ὁ κεφαλαιούχος εἶναι πάντα κακὸς
 ἄνθρωπος εἶναι κολοκυθένια. Μπορεῖ νὰ εἶναι πολὺ
 καλὸς μάλιστα, ἀφου τὸ κεφάλαιό του συχνὰ σημαί-
 νει νοημοσύνη, φιλέργεια, οικονομία. Ἄν δὲν ἔχεις
 κεφάλαια, δὲν ἔχεις περίσσεμα: δίχως ατομικὰ περι-
 σέματα, ἔχεις ἔθνος φτωχὸ καὶ μπαλίνιο τῶν ἄλλων.
 Ὅ τι ἐπρεπε νὰ κοιτάξουν οἱ εργάτες—τουλάχι-

στο τώρα στην Ελλάδα — είναι το να γίνεται κάθε δουλια δημόσια τίμια και το να μην παίρνει κανείς μισο παρα δημόσιο δίχως να του αξίζει. Αφτο όμως δεν το κάνουνε. Δρόμοι κακοί, υπάλληλοι αργόμισθοι, στρατιωτικοί και ναφτικοί ακαμάτες, πάδες ραδιουργοί και φαγάδες, ταχυδρομεία ελεεινά, σχολία χειρότερα, πανεπιστήμιο γελοίο κτλ. όλα αφτα υπάρχουν και τα πλερώνει ο εργάτης με τον κόπο του, σαν αγγαρευμένος σκλάβος, χωρίς να λείει μια λέξη. Και τα πλερώνει τριδιπλα παρ' ό,τι πλερώνονται στα ξένα ανάλογες δουλιες καλά οργανισμένες.

Α. Π.

Ο ΠΡΟΦΗΤΙΚΟΣ

Είδε ο Ποιητής. Και μίλησε. Μίλησε ο Ποιητής, μίλησε ο Προφήτης

.... πού κοιτάζει
 μέ τὰ μάτια του δραμάτου
 κι ο Προφήτης πού κηρύττει
 μέ του Αὔριο τὸ στόμα.

Κι ἔ,τι κήρυξε ὁ Ποιητής *χτές*, τὸ βλέπουμε *σήμερα* κι ἀναγαλλιᾶζουμε.

Πρωτοδιάβαζα τούτες τίς μέρες (δανείζουμε τὴ φράση ἀπὸ τὸ Νίτσε) γιὰ ἑκατόστη φορά τὸ *Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου*. Ζητάνε οἱ φημερίδες μας καθεμέρα νὰ μιλήσουν οἱ ποιητές μας, νὰ ἐμπνευστοῦνε ἀπὸ τὰ σημερινὰ γεγονότα, νὰ μᾶς τὰ ὑμνήσουνε, νὰ μᾶς ἐνθουσιάσουνε. Θέλουνε οἱ φημερίδες μας καὶ τὸν ἀληθινὸ ποιητὴ ἕνα εἶδος ρεπόρτερ, πού νὰ πίνει τὰ κατακάθια τοῦ δημοσιογραφικοῦ καφέ καὶ νὰ ἐμπνέεται. Σάματις ὁ ἀληθινὸς ποιητὴς νὰ μὴ γράφει μὴ γιὰ πάντα γιὰ κάθε ἐποχὴ καὶ γιὰ κάθε ζήτημα! Ἐγὼ ἀντὶ νὰ γυρεύω σημερινὰ ποιήματα, ἔτρεξα στὰ χτεσινὰ. Καὶ βρήκα ἔ,τι ζητοῦσε ἡ ψυχὴ μου. Καὶ τὸ βρήκα στὸ *Δωδεκάλογο τοῦ Γύφτου*, στὸν Η' Λόγο του, τὸν Προφητικὸ. Καὶ προσευκλήθηκα μαζί με τὸν Ποιητὴ καὶ εἶπα :

Ὁ δικέφαλος αἰτὲς σου νά! μακριὰ μακριὰ πέταξε με τᾶξια καὶ με τᾶγια, καὶ θὰ ἰσκιώσουν τὰ τετράπλατα φτερὰ λαοὺς ἄλλους, κορφὲς ἄλλες, ἄλλα πλάγια. Πρὸς τὴ Δύση καὶ πρὸς τὸ Βορριά τὴν κορώνια φέρνει καὶ κρατᾶ — καὶ τὰ νύχια του εἶν' ἀρπάγια — καὶ τὴ δόξα καὶ τὴ δύναμη κρατάνε καὶ τὸ γέλιο, καὶ τὸ ψέμα τὸ Βασίλειο πού γεννήθηκε ἀπὸ σένα μες στὸν ἥλιο,

κοίτα Θεέ! θὰ σέρνεται μπροστὰ σὲ μπαλασσωμένη κουκουβάγια. Μ' ὄλα σου θὰ ζεῖ τὰ χαμηλά, με καμιά σου δὲ θὰ ζεῖ μεγαλοσύνη, κ' οἱ προφῆτες πού θὰ προσκυνᾶ, νάνοι καὶ ἀρλεκίνοι.

Καὶ σοφοὶ του καὶ κριτάδες τοῦ ἄδειου λόγου οἱ τροπαιοῦχοι καὶ διαφεντευτάδες κυβερνήτες του οἱ εὐνοῦχοι

Καὶ θὰ φύγεις κι ἀπ' τὸ σάπιο τὸ κορμί, ὦ Ψυχὴ παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κρῖμα, καὶ δὲ θᾶβρει τὸ κορμί μὴ σπιθαμὴ μες στὴ γῆ γιὰ νὰ τὴν κάμει μνήμα, κι ἄθαφτο θὰ μείνει τὸ ψοφήμι, νὰ τὸ φάνε τὰ σκυλιὰ καὶ τὰ ἐρπετά, κι ὁ Καιρὸς μέσα στοὺς γύρους του τὴ μνήμη κάποιου σκέλεθρου πανάθλιου θὰ βασιᾶ.

Ὅσο νὰ σὲ λυπηθεῖ τῆς ἀγάτης ὁ Θεός, καὶ νὰ ξημερώσει μὴν ἀγῆ καὶ ἰὰ σὲ καλέσει ὁ λυτρωμός, ὦ Ψυχὴ παραδαρμένη ἀπὸ τὸ κρῖμα! Καὶ θ' ἀκούσεις τὴ φωνὴ τοῦ λυτρωτῆ, θὰ γδυθεῖς τῆς ἁμαρτίας τὸ ντύμα, καὶ ξανὰ κυβερνημένη κι ἀλαφρὴ θὰ σαλέψεις σὰν τὴ γλῶσση, σὰν τὴ πηγῆ, σὰν τὸν κόρφο τὸ γυναικείο, σὰν τὸ κῦμα,
ΚΑΙ ΜΗΝ ΕΧΟΝΤΑΣ ΠΙΟ ΚΑΤΟΥ ΑΛΛΟ

[ΣΚΑΛΙ

**ΝΑ ΚΑΤΡΑΚΥΛΗΣΕΙΣ ΠΙΟ ΒΑΘΙΑ
 ΣΤΟΥ ΚΑΚΟΥ ΤΗ ΣΚΑΛΑ
 ΓΙΑ ΤΑΝΕΒΑΣΜΑ ΞΑΝΑ ΠΟΥ ΣΕ ΚΑΛΕΙ
 ΘΑ ΑΙΣΤΑΝΘΕΙΣ ΝΑ ΣΟΥ ΦΙΤΡΩΣΟΥΝ,**

[Ω ΧΑΡΑ,

ΤΑ ΦΤΕΡΑ,

ΤΑ ΦΤΕΡΑ ΤΑ ΠΡΩΤΙΝΑ ΣΟΥ ΤΑ ΜΕ-

ΓΑΛΑ!

Τὸν «Προφητικὸ» τὸν πρωτοδιάβασα πρὸ πέντε χρόνια. Ἐνα δυὸ χρόνια πρὶν τυπωθεῖ, δοκίμασα τὴ μεγάλη τιμὴ καὶ χαρὰ νὰν τὸν ἀκούσω ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ ἴδιου τοῦ Ποιητῆ. Κι ἀπὸ τότε πού τὸν πρωτάκουσα ριζώθηκε μέσα μου ἡ πεποίθησις, πῶς δὲ γίνεται, μὴ καὶ κατακυλῆσαμε στοῦ κακοῦ τὴ σκάλα, φτάσαμε στὸ τελευταῖο τῆς σκαλὶ, θάρχησσε με τάνεβασμα, ἀνέβασμα ὄχι σιγανό, σκαλὶ σκαλί, μὴ δρασκέλωμα, πέταμα με φτερά, με τὰ πρωτινὰ φτερά τῆς Φυλῆς μας, τὰ μεγάλα, πού μᾶς τὰ προφήτεψε ὁ Ποιητής.

Α. Μ. ΜΟΙΡΑΣ

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΒΓΑΙΝΕΙ ΚΑΘΕ ΣΑΒΑΤΟ

Ίδιοκτήτης: Δ. Η. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΓΡΑΦΕΙΑ: ΔΡΟΜΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, άρ. 4, ΑΘΗΝΑ

Συντρομή χρονιάτικη: Για την Ελλάδα και την Κρήτη άρ. 10. Για το εξωτερικό φρ. χρ. 12 50.—Για τις έπισημίες δεχόμαστε και τρίμηνες συνδρομές (: άρ. τήν τριμηνία). — Κανένως δέ γράφεται συνδρομητής ή δέν προπλήρωσει τήν συντρομή τών.

20 λεπτά τó φύλλο. — Τα περιουμένα φύλλα πουλιώνται στό γραφείο μα, διπλή τιμή.

Βρίσκεται στην 'Αθήνα σ' όλα τά κιάσκια, και στις έπισημίες σ' όλα τά πραχτορεία τών 'Εφημερίδων.

Ο ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

ΚΑΙ Ο ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΥΣΤΕΡΙΣΜΟΣ

B*

Τρία μεγάλα τολμήματα έχει ή πολιτική τού Βενιζέλου :

- α) Τήν ανάμιξη της στό Γλωσσικό ζήτημα.
- β) Τήν 'Εργατική Πολιτική. Και
- γ) Τήν οργάνωση της Παραγωγής με σοσιαλιστική κατεύθυνση.

Όταν κάμποσοι δημοτικιστάι βουλευτάι ανταμοθήκαμε ένα βρ. άρ. στό Γραφείο τού «'Εκπαιδευτικού Όμίλου» (σί κ. κ. Δεμερτζής, Παπαναστασίου, 'Αραβαντινός, Περικλής Καραπάνος, 'Ιατρίδης, Πετμεζάς, Μαβίλης, Κουτούπης και άρ.—τρείς άκόμη θαρρώ) και από μας μερικοί και από τούς μη βουλευτάς (Αραχούνης, Πετροκόκκινος, Μάρκος Τσιριμώκος), εύρηκαν σωστή τή γνώμη τού κ. Μαβίλη νά μη παρασάρομε τόν Βενιζέλο σέ φανερόν άγώνα, δικά ήταν κίνδυνος νά τόν χάσομε ελότεια. 'Οργιάζε στις έφημερίδες ή συκοφαντία, ή ανάμιξη τού Δημοτικισμού με τήν 'Αθεΐα, ή άνακατωμός τού καλλιτισμού με τήν προδοσία. Μολαταύτα έγεινε

μά τριμελής έπιτροπή και άνετέθη σ' έμένα νά τού ζητήσω τή γνώμη τού. 'Ο Βενιζέλος άπροκάλυπτα μου είπε ότι πρέπει στη Βουλή νά γείνη έσο τó δυνατόν πλατίτερη και δυνατότερη ύποστήριξη της Δημοτικής, όχι πώς ήμπορούμε με τούτο νά έλπίζουμε τίποτε άλλο παρά τήν έξοδο τού ζητήματος από τήν πολλήν άντιπάθεια και τήν έπίβολή του στην προσόχή της Κοινής Γνώμης, ή όποία σέ μιá τόση παρουσίαση δημοτικιστών μέσα στη Βουλή θά έπαυε νά νομίζη τούς Δημοτικιστάς ως μικώνους, όργανα της ρωσικής προπαγάνδας, προδότες και θά ήθελε νά συζητήσει τó ζήτημα. Και τó νά έπιτύχομε μιá γενική εξέταση τού ζητήματος, δίχως τήν πέτρινη προκατάληψη ότι ή Δημοτική είναι ύπουλη ξενική κατάκτηση, ήταν τó μεγαλύτερο πού είχε νά ζητήσει ό γλωσσικός άγών. Τί τó έφελος νά έχομε τó δίκαιο, νά έχομε και ένα Προώπουργό μαζί μας, δίχως ή ελότης; νά θέλη ν' άκούση λόγο για τó ζήτημα αυτό; Πώς ήμπορούμε νά επιβάλομε τή θέλησή μας, άπό φυσικά πέντε-έξ χιλιάδες άνθρωποι είναι ελιγώτεροι από πέντε-έξ εκατομμύρια; Και πώς είναι δυνατόν τά εκατομμύρια αυτά νά γείνουν δημοτικιστάι; Με συνταγματικές διατάξεις ή με διδασκαλία; Μπορούμε νά ύποθέσομε πώς σί Βέλγοι σοσιαλιστάι παίρνουν σήμερα τήν έξουσία στό χέρια τους. Ψηφίζουν λοιπόν άμέσως ένα νέο Σύνταγμα και καταργούν τó δικάίωμα της ιδιοκτησίας. Τί έμως έχον νά κερδίσουν στό Λαό πού ισχυρά συγκροτημένος στός Συλλόγους «'Αγιος 'Ισίδωρος» και «Παναγία τών Χωραφιών» άπαγγέλλει κάθε πρωί τó πιστεύω στην ιερότητα της ιδιοκτησίας;

Πόσον δυνατό έπίστευε και πιστεύει ό Βενιζέλος μόνον στην τακτική της διδασκαλίας ως μόνης άποτελεσματικής δια τήν πρόοδο και νίκη τού άγώνος, μπορεί νά μαρτυρήσει τούτο: 'Αμέσως άμα ήλυθε στην 'Ελλάδα, έβαλε σ' ένεργεια τήν άνασίσταση τού Βασιλικού Θεάτρου με **πλήρη άυτόνομια**.

'Ο νοός του πρώτα-πρώτα για τήν διεύθυνση έπήγε στόν Παλαμά και στόν κ. Κώστα Χαντζόπουλο. 'Εβουλοδοσκοπήσαμε τόν δεύτερον με τόν κ. Νιρβάνα και τόν πρώτον θαρρώ με τόν κ. Παπαναστασίου και με τούς κ. κ. Ποριώτη και Καζαντζάκη άν δέν με άπατά ή μνήμη. 'Ατυχες και σί δύο προσπάθειαι για λόγους τούς όποιους αυτοί μπορούν νά είπουν. Όμως ό Βενιζέλος γυρίζει αλόμα στό σχέδιό του εκείνο, τó μόνο πού μπορεί νά πείση τόν κόσμο ότι ή Δημοτική δέν είνε κάτι τι ξένο, ρωσικό, άθεο, αλλά ή δική του γλώσσα, τó γάλα του, ή άναπνοή του, ή ζωή του. Τί κερδίζομε νά φωνάζομε πώς είμαστε Δημοτικιστάι και

* Η άρχή του στόν άριθ. 489.

ὁ Λαὸς νὰ ἀπομακρύνεται ἀπὸ ἡμᾶς ; Καὶ ποῦ γλωσσικὸ μανιφέστο ἐδοῦθησε τῇ δημοτικῇ ἐπέκτασιν ὅσο ἡ θεατρικὴ ἐργασία τοῦ κ. Χαντζοπούλου, τοῦ κ. Μάνου, τοῦ Χρηστομάνου καὶ ἄλλων, ποῦ δὲν τοὺς ἐνθυμοῦμαι αὐτῇ τῇ στιγμῇ ; Ὁ ἐρωτοῦσα ἀκρίμια : τὰ γλωσσικὰ κηρύγματα τοῦ Ψυχάρη, τοῦ Παλαμά, τοῦ Πάλλη, τοῦ Ἑπταλιώτη δυνάστησαν τὸν ἀγῶνα ἢ τὰ ἔργα των ποῦ ὅσο τὰ διαβάξει ὁ λαὸς, τόσο πειθεται πῶς τοὺς ἀδικεῖ ; (*)

Τὸ ὅτι ὠφέλησε ὁ Βενιζέλος τὸν ἀγῶνα, θὰ εἶναι μιὰ μεγάλη ἀνεπικρίνεια ἂν τὸ ἀρνηθῶμε. Μὲ τὸ χέρι του ἐτσάκιζε τὰ εἰδῶλα, ποῦ λέγονται : Μιστριώτηδες καὶ Γαρδίκηδες, ποῦ ἓνας λόγος τους ἀρκοῦσε νὰ βάλῃ τὸ λαὸ νὰ μᾶς ψύσῃ. Μὲ τὴν ἠρωϊκὴν του δῆλωσιν πῶς εἶναι δημοτικιστὴς ἐχαλάρωσε τὴ φανατικὴ πρόληψιν ποῦ μᾶς ἐχώριζε ἀπὸ τὸ λαὸ σὰν προσδοτες, μαζῶνους, ἀθέους. Σημειῶνω μιὰ λεπτομέρεια χαρακτηριστικὴ : Στὴν παραμονὴ τῆς τελευταίας ἐκλογῆς ἐκυκλοφόρησε στὴν Αἰτωλοακαρνανίᾳ ἓνα μαῦρο μανιφέστο γεμάτο ἀφορισμοὺς γιὰ τὸν κ. Καφαντάρη καὶ γιὰ μένα. Ἐξώρριζε τὸ λαὸ νὰ σώσῃ τὴν Ἐκκλησίαν καὶ τὸ ἔθνος καὶ νὰ μὴ μᾶς στείλῃ στὴ Βουλὴ. Ὁ λαὸς τὸ ἐδιάθεσε καὶ τὸ ἐπέταξε. Καὶ μολαταῦτα αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ λαὸς ἓνα χρόνον πρωτίτερα ἀποκαλοῦσε τὸν Μιστριώτη ἐθνομάρτυρα.

Ἄλλ' ἂν τὸ γλωσσικὸ τόλμημα τοῦ Βενιζέλου δὲν τὸ βλέπομε ἀκόμα σ' ὅλην τὴν ἔκτασιν τῶν συνειπειῶν του, ἔμωσ στὴν ἐργατικὴν του πολιτικὴν τὸ ἔχουμε ἀκέραιον ἐμπρὸς μας, τεράστιον γιὰ ἓναν τόπον, ποῦ ὡς τὴν ὥραν τοῦ ἐρχομοῦ τοῦ Βενιζέλου, τύπος καὶ πολιτικοὶ ἐφῶναζαν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἐργατικὸν ζήτημα στὴν Ἑλλάδα. Μάταια ἓνας βουλευτὴς προσπαθοῦσε νὰ πείσῃ τὸν κ. Πάλλη στὴν τελευταία του πρωθυπουργία νὰ εἰπῇ ἓνα λόγο πῶς εἰσιμαίξει ἐργατικὴν νομοθεσίαν. Οὔτε ἤθελε ν' ἀκούσῃ λέξιν πῶς ὑπάρχει τέτοιο ζήτημα στὴν Ἑλλάδα. Καὶ ἔμωσ σήμερον ἔχουμε μιὰ ἐργατικὴν νομοθεσίαν, ποῦ ἔπως ἔλεγεν ὁ κ. Κουτούπης, ἀλλοῦ θὰ ἐπαίρναν μὲ θυσιᾶς καὶ μακροῦς ἀγῶνες, καὶ ἡ ὁποία θὰ ἐτιμῶσεν ἓνα κόμμα ρεφορμιστῶν, ἂν ἦτο ἔργον του. Καὶ ἡ ἐπιτυχία αὐτὴ ἐσημειώθηκε σ' ἓνα

(*) Ἐκαμὰ πειράματα σὲ λαϊκὰς τάξεις ἀκόμα καὶ σὲ βουλευτὰς καὶ μοῦ εἶπαν «μπᾶ ! αὐτὴ δὲν εἶναι μαλλιαρὴ γλῶσσα ;» Μαλλιαρὴ ἐθάρρυνεν ἐκεῖνα τὰ ἀποτρόπαια πράγματα ποῦ ἐφαιναν οἱ ἐφημερίδες γιὰ νὰ συκοφαντήσουν τὸν ἀγῶνα.

τόπον ἀστικῆς παντοκρατορίας, σ' ἓνα τόπον, ποῦ ἡ ἀστικὴ τάξις εἶναι τόσο μαχητικὰ ὀργανωμένη γιὰ πολιτικοὺς ἀγῶνες, ὥστε νὰ καταλύσῃ τρία παλαιὰ κόμματα (ἔργον τῶν Συντεχνιῶν καὶ τῶν Ἐμπορικῶν Συλλόγων ἦταν κατὰ τὸ πλεῖστον τὸ ἀναποδογύρισμα τοῦ παλαιῦ πολιτικοῦ καθεστώτος).

Ὁ κ. Τριανταφυλλόπουλος μοῦ διηγεῖτο πρὸς μνηῶν τὸ τί γίνεται στὰ δικαστήρια καὶ στὸ Ἰπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας. Οἱ χθεσινοὶ ραγιαῖδες ἐπῆραν ἓνα τόσον ἀέρα, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ πιστέψῃ κανεὶς πῶς εἶναι οἱ ἄνθρωποι ποῦ προχτὲς προσκυνοῦσαν τὴν πόρταν τοῦ Λεβίδη καὶ τοῦ Μερκούρη. Ποιὸς ἐδοῦθησε αὐτῇ τῇ θριαμβευτικῇ εἰσοδῷ τῆς Ἐργασίας εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν δικαιωμάτων της, ποιὸς ἄλλος συνέτρεξε πραγματικὰ τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως, δίχως τὴν ὁποία εἶναι σαπυνοφόρους καὶ τὰ μανιφέστα καὶ τὰ σοσιαλιστικὰ κόμματα ; Ζητούσαμε ἀπὸ τὸ Βενιζέλο νὰ φανερωθῇ ἔλαστερα ἀπὸ τὴν ἀρχὴν γνήσιος σοσιαλιστῆς. Ἀλλὰ πολιτικὸς σοσιαλισμὸς, κοινοβουλευτικὴ σοσιαλιστικὴ ἐνέργεια εἶναι ἓνα τελευταῖον φανέρωμα ποῦ παρουσιάζεται, ἀφοῦ στρωθῇ πρῶτα ἡ στερεὰ βάση τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως, ὀργανωθῇ, χαλυδῶθῃ, σχηματισθῇ λαγαρῇ σοσιαλιστικῇ συνειδήσει. Ὁ Cobden δὲν ἐθαπτίσθη σοσιαλιστῆς. Ὁμοίως σ' αὐτὸν κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται ἡ ἐργατικὴ ὀργάνωσις τοῦ Μάντζεστερ καὶ τὸ ξάνειγμα τῆς ἀγγλικῆς ἐργατικῆς σκέψεως στὰ μεγάλα οἰκονομικὰ καὶ κοινωνικὰ ζητήματα. Ὁ εἶμωσ περιέργως νὰ μάθω ποιὰ γνωριμία μὲ τὰ ζητήματα αὐτὰ ἔχει κάνει ἡ ἐργατικὴ τάξις τῆς Ἑλλάδος, ἂν ἔχει κἂν εἰδήσει πόσους φόρους πληρῶνει στὸν Καραπάνον, Φωτιᾶδην, Πλατανιώτη γιὰ τὸ ψωμί, στὸν Ζαβογιάννη γιὰ τὸ σαποῦν, στὸν Τάδε γιὰ τὰ σπαρατσοῦτα, στὸν Δεῖνα γιὰ τίς ψάθες. Ἐπάνω σὲ μιὰ τέτοια κατάστασιν ὅχι σοσιαλιστικὴν πολιτικὴν μὰ μήτε εὐσυνείδητην κοινοβουλευτικὴν δὲν ἔμπορεῖ νὰ σταθῇ. Μόνον ἡ ὀργάνωσις τῆς ἐργατικῆς δυνάμεως, ὁ χωρισμὸς τοῦ ἐργάτου ἀπὸ τὰ παράσιτα, ἡ ἀναπόφευκτὴ ἐπομένως δημιουργία ἐργατικῆς συνειδήσεως καθαρῆς καὶ φωτεινῆς θὰ φέρῃ στὴ Βουλὴν τὰ μεγάλα οἰκονομικὰ ζητήματα, θὰ προκαλέσῃ μάχας ἐπάνω τους θὰ ἀναμορφώσῃ τὴν πολιτικὴν ἀερολογία εἰς ἀγῶνα οἰκονομικόν, θὰ χωρίσῃ τὸν ἐργάτην ἀπὸ τὸν ἀεργον εἰσοδηματίαν, θὰ κατατάξῃ τὰ κόμματα στὴν ὑπηρεσίαν τῶν ἐργατικῶν τάξεων, αἱ ὁποῖαι θὰ γνωρίζουν τί θέλουν, τί ζητοῦν, τί δὲν τίς συμφέρει καὶ ποῖο εἶναι τὸ κοινωνικὸν ὠφέλιμον. Ἔργον λοιπὸν τοῦ τιμίου πολιτικοῦ εἶναι νὰ βοηθῇ τὴν ἐργατικὴν μάχην σὲ μιὰ τέτοια κατεύθυνσιν. Καὶ τὸ ἔργον αὐτὸ τὸ ἔκαμε μὲ τὸ παραπάνω ὁ Βενιζέλος, ἀφοῦ ἔδωκε

δεκαπλάσια από όσα άόριστα ζήτησαν τὰ λιγάριθμα έργατικά σωματεία.

Έκείνο όμως που θά μείνη ως γεγονός σημαντικό για την Ελλάδα και θά μεταπλάση ριζικά την κατάσταση της είναι ή πολιτική του Βενιζέλου στην Παραγωγή. Ταυτόχρονα εξεδηλώθη στά δυο μεγάλα κεφάλαιά της: Στην αύξησή της και στην όργάνωσή της. Βέβαια τó ζήτημα της όργανώσεως ένδιαφέρει τόν σοσιαλιστικόν άγώνα που έχει σημαία τόν καθαρισμό της Παραγωγής από τόν παρασιτισμό της και τήν απόδοση τών μέσων της στόν εργάτη. Άλλά σ' ένα τόπο που ή Παραγωγή είναι φθισική κάθε άπόπειρα όργανώσεώς της είναι επικίνδυνη όσο δύσκολη είναι, άφού όργανωθή δυνατόν καπιταλιστικά. Άξιομνημένευτοι σοσιαλισταί είς άλλα μέρη έβαλαν νερό στό κρασί τους άκόμα για τή δασμολογική πολιτική τών Κρατών, παίρνοντας τó μέρος της Παραγωγής από άπόψεως κατ' επιφάνειαν αντίθετης πρός τίς σοσιαλιστικές αρχές. Τί τó όφελος νά γείνη μιá μέρα ή 'Εργασία κυρίαρχος της Παραγωγής, άλλ' ό παραγωγικός όργανισμός νά μήν ήμπορή νά στέκη στά πόδια του; Και γι' αυτό όχι μόνο και κάποια προστατευτική πολιτική δέχονται (για τίς βιομηχανίες βέβαια που είναι βιώσιμες και έχουν πλατόν κύκλον εργασίας), αλλά και τή δασμολογική άτάθεια τών Κρατών δέν τή βλέπουν πάντοτε με εύχαρίστηση διότι σαλεύει έξαφνικά τή βάση της Παραγωγής.

Η πολιτική του Βενιζέλου στην Παραγωγή άκόμα δέν είσηλθε σις δασμολογικό στάδιο (τώρα έτοιμάζεται για τόν άγώνα αυτόν τόν μεγάλο στην Ελλάδα όχι μόνον από άποψη παραγωγική αλλά και ταμεινική (έφ' όσον κ. Χρηστουλάκη ζητούμεν συμμαχίες, στρατούς, ήρωϊκές αντίστάσεις, κλπ.). Άλλ' ένφ' άκόμη δέν έθεμελίωσε καλά-καλά τήν εργασία της αύξήσεως της Παραγωγής με τήν άφιέρωση εκατομμυρίων, ένφ' πρώτα όλίγες χιλιάδες έξώδευε τó Κράτος για τήν ένίσχυσή της, ταυτοχρόνως κατá τρόπο καταπληκτικό άπεπειράθη τήν όργάνωσή της στόν κυριώτερο κύκλο της, στόν άγρονομικό «στό πρόβλημα τών προβλημάτων» κατá τούς σοσιαλιστάς. Πρέπει πρώτα-πρώτα νά έξηγήσω γιατί χαρακτηρίζω κυριώτερο κύκλο της Παραγωγής, τήν άγρονομική περιοχή της. Έδώ και κάμποσα χρόνια οι εργασίες του Liebig, Thaer, Solari και άλλων έρριψαν βέβαια τó φάσμα τών προφητειών του Μάλθου, ότι έ κόσμος θά τελειώση από αντίθετη κατεύθυνση της Παραγωγής πρός τήν αύ

ξηση του πληθυσμού. Άλλ' ή Εύρώπη στό θέαμα του καναλισμού του Λαούτης πρός τούς παρθενικούς τόπους της Αύστραλίας και της Άργεντινής έγύρισε και σάν άνόποτος έμπορος άνεκάλυψε πώς δέν κρατεί λογαριασμό στην παραγωγική της εκδήλωση. Η βιομηχανική παραγωγή περισσεύει κατá εκατομμύρια από όσα ζητεί ή κατανάλωσις. Η άγρονομική παραγωγή έξ άλλου πρoουσιάζει τεράστιο έλλειμμα, τó όποιον αύξάνει καθεμέρα με τή χαμπαρρόδη άγροτική έξοδο, που έρήμασε τά χωράφια και έγυγάντεψε τίς άστικές μερμηγκοφυλιές «της θυγατέρες του καπιταλισμού».

Οί σοσιαλισταί δέν ήταν δυνατόν νά μείνουν άδιάφοροι έμπρός σ' αυτό τó φαινόμενο. Βέβαια ή άγροτική έξοδος αύξάνει τή στρατιά τών προλεταρίων και άσφαλώς ό άνακατωμός του άγροτικού πληθυσμού με τήν επαναστατική βιομηχανική μάζα είναι ένα κανάλι που σουδιάζουν οι σοσιαλιστικές ιδέες και στίς άκίνητες λίμνες του άγροτικού ραγιαδισμού. Άλλά γιατί νά πληθθαίνει τόσο ή ανθρώπινη δυστυχία άφού είναι δυνατό με μιá καλή όργάνωση της Άγροτικής Παραγωγής και τόν άγροτικό πληθυσμό νά κρατήσουμε στή σωματική του ύγεια (*) και τήν διανοητική του κατάσταση νά καλύτερήσουμε και τήν ιδιωτική παραγωγή νά μεταβάλουμε σέ όμαδική; Βέβαια δέν παίρνουμε από κοντά εκείνους που έτράβηξαν τήν ιδέα αυτή ως τά άκρα τών ιδεαλισμών του Morris που βλέπει τó μέγαρο της Άγγλικής Βουλής μεταβλημένο σέ μιá άποθήκη χημικών λιπασμάτων. Άλλά τó βλέπουμε τó ζήτημα, εκεί όπου τó τοποθετούν αυτοηροί άγροτικοί συγγραφείς όπως ό Μελίν («Επιστροφή στη Γη»), Βαντερβένλντε («Τό Άγροτικό Ζήτημα στό Βέλγιο» — «Άγροτικός Σοσιαλισμός»), ως μιá άδυσώπητη οικονομική και κοινωνική άνάγκη της παραγωγικής ίσορροπίας.

Μεγαλήτερο και βιασικότερο από όλα τά Κράτη άντιπύζει σήμερα ή Ελλάδα τó ζήτημα αυτό. Και πρώτα-πρώτα διότι δέν έχει βιομηχανική εργασία πλατεία και σταθερή, αυτόδύναμη νά σταθί στόν ίδιο τόπο της, όχι ν' άπλωθή και έξω τών Έλληνικών συνόρων. Και έπομένως ως τεχνική στόν όργανισμό της, άφού ή ζωή της δέν είναι ή εργασία, δημιουργεί μιá ψεύτικη βάση άξιών, μιá κατάσταση θριάμβου του άτομισμού,

(*) Πόσο τó άπότομο οίξιμο του άγροτικού πληθυσμού στην άστική ζωή και στή βιομηχανική εργασία είναι όλέθριο, μπορεί κανείς νά τó ιδί στίς μελέτες του Sergio Panunzio «Socialisme Juridique» και «Droit Penal et le Socialisme».

τοῦ θράσους, τῆς ἐπιτηδειότητος, τῆς ληστείας, μία τέλος ἀντικοινωνικὴ ἐνέργεια τῆς ἐργασίας στὸ καθαρὸ νόημα καὶ σκοπὸ τῆς κοινωνικῆς ὠφελείας. Πῶς λοιπὸν εἶναι δυνατόν νὰ περιμένομε ἀπὸ τοὺς διαφόρους κοινωνικοὺς κύκλους ἀντίληψη πλατύτερη, κοινωνικώτερη, ἀνθρωπινώτερη μὲ τέτοιον ἀναποδογυρισμὸ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ἐργασίας; Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ βλέπομε τὸ θράσος τοῦ συμβατικοῦ ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ τῆς θρασυότητος ἐπὶ τῆς εὐκρινείας, τοῦ ἀτομισμού ἐπὶ τῶν γενικῶν συμφερόντων, τῆς μετριότητος σὲ οικονομικῆ, κοινωνικῆ καὶ πολιτικῆ ἀποθέωση καὶ τοὺς ἀξίους καὶ ἐργατικούς ὡς ἀναρχικούς, μασῶνους, περιτρίμματα; Ἐξετάσατε βαθύτερα τὸ ζήτημα τῆς ψεύτικης οικονομικῆς, κοινωνικῆς καὶ πολιτικῆς ζωῆς ποὺ ἐδημιούργησε ἡ βιομηχανικὴ ψευτοζωὴ τῆς Ἑλλάδος καὶ θὰ ἴδῃτε ὅτι μὲγα μέρος τῆς καθαρευουσιάνικης κυριαρχίας ὀφείλεται στὴν ὀργανικὴ αὐτὴ ἀρρώστεια. Ἀλλὰ γιὰ τὴν Ἑλλάδα τὸ ζήτημα αὐτὸ ἔχει μιὰν ἄλλην μορφή, αὐτὴ ποὺ δημιουργεῖ ἡ ἐθνικὴ πολιτικὴ. Εὐρισκόμεθα διαρκῶς ὑπὸ τὴν ἀπειλὴ τῆς ἐκκαθαρίσεως τῶν ἐθνικῶν δοσοληψιών. Δίνομε ἑκατομμύρια σὲ μεγάλα γυμνάσια καὶ παραγγελίαις καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριὰ μὲ τὴ γενικώτερη πολιτικὴ φορτόνομε τὸν κόσμον στα καρδιά γιὰ τὴν Ἀμερικὴ ὅπου στέλλομε τὸν κ. Παπαμιχαλοπούλου νὰ τὸν ὀργανώσῃ γιὰ τὴ μέλλουσα ἐθνικὴ δράση. Μεγάλῃ θὰ εἶναι ἡ δύναμη τοῦ ἀταδισμού ἂν μεθ' ἑαυτοῦ γυρίσουν αὐτοὶ οἱ ἄνθρωποι νὰ πολεμήσουν στὰ σύνορα γιὰ νὰ σώσουν ἀπὸ τὴ μία μεριὰ τὰ τοιφλίκια τοῦ κ. Καραπάνου καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τοῦ κ. Φωτιάδη Πλατανιώτη καὶ ἄλλων ἐφέντηδων.

Γιὰ τὸ Ἴρλανδικὸ πρᾶξικόπημα τοῦ Γλάδστωνος «πολὺ λίγοι εἶνε οἱ Ἄγγλοι ἔγραφε ὁ Cairnes—ποὺ μποροῦν ν' ἀκούσουν δίχως ῥίγος τρόμου νὰ γίνε-ται λόγος περὶ κανονισμοῦ διὰ τοῦ Κράτους τῶν ἀγρομισθωμάτων». Ἐν τὸ τοπικὸ ἐκεῖνο ἀνεπαρκέστατο κίνημα τοῦ Γλάδστωνος σὲ μιὰ Χώρα ἀλω-νισμένη ἀπὸ τὰ δυνατὰ κηρύγματα τοῦ Robert Owen καὶ τοῦ Henri George, σὲ Χώρα ποὺ ὁ ἀγροτικὸς σοσιαλισμὸς εἶναι καταδικῶς τῆς, ἀπάντησε τόση ἀντίσταση, στὴν Ἑλλάδα τὴν ἀνέγγιχτη ἀπὸ τέτοιες ἰδέαις πῶς πρέπει νὰ θεωρή-σομε τὴν ἀγροτικὴ πολιτικὴ τοῦ Βενιζέλου ἀνά-μεσα σ' ἕνα πλῆθος ἀνθρώπων (μὴ ἐξαιρουμένων οὔτε κάποιων ὑπουργῶν του) ποὺ ἐχαρακτηρίζαν τὴν ἀπαλλοτρίωση ληστεία καὶ ἀρπαγή; Βέβαια στὴν ἀρχὴν τῆς εἶναι ἀκόμα καὶ ὀφείλομε νὰ μὴν τὸ κρύψωμε πῶς δὲν τὴν βλέπομε ὡς τὴν ὥρα

αὐστηρὰ συγκροτημένη τὴν πολιτικὴ αὐτὴ τοῦ Βενιζέλου. Θὰ ἠθέλαμε δηλαδὴ νὰ προχωρῇ ἡ ἐγκα-τάσταση τῶν ἀκτημόνων μὲ ὑποχρεωτικὸ συναϊτε-ρισμὸ, ὥστε νὰ ἔχουμε τὴ μικρὴ ἰδιοκτησία μὲ τὰ καλὰ τῆς μεγάλης καλλιέργειας, τουτέστι ἐλάται-ρη τὴν ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος τῶν Γερμανῶν ρεβεζιονιστῶν ποὺ ἐξέχωρα ἀπὸ αὐτοὺς ἀκόμα καὶ πολλοὶ Μαρξισταὶ ὀρθόδοξοι (Καούτσι—Γιάτι) τὸ θεωροῦν πῶς μπορεῖ νὰ ἐξηγήσῃ στὴν ἐμαδικὴ καλλιέργεια.

Ἐν ἕμῳ δὲν ἔγεινε στὴν ἀρχὴ ὅπως ἔπρεπε ἀγκαλιασμένη μὲ τὴν ἀπαλλοτρίωση ἡ συναϊτε-ριστικὴ ὀργάνωση, ἐτοιμάζεται νὰ ὑποβληθῇ στὴν ἐρχομένη σύνοδο ἡ σχετικὴ ἐργασία, καθὼς βλέ-πομε σὲ κάποιες ἀνακοινώσεις τοῦ νέου ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κ. Ἀνδρέα Μιχαλακοπού-λου, ποὺ μὲ τί πλατύτατη μὀρφωσί του καὶ τὸ ἐλεύθερο μυαλό του ἦταν ὁ μόνος ἀξίος νὰ ἐργασθῇ δημιουργικὰ ἐπάνω στὴ Γεωργικὴ πολιτικὴ τοῦ Βενιζέλου. Ὁ κ. Χρηστουλάκης καὶ ὁ κ. Τρανὸς μὲ ἐρωτοῦν ποῦ εἶνε οἱ πολιτικοὶ Σύλλογοι ποὺ ὑπε-σχέθη ὁ κ. Βενιζέλος. Ὁ Θεὸς τὸν ἐφώτισε καὶ μᾶς ἐφύλαξε ἀπὸ τὸ παραπάτημά του αὐτό. Τί εἶ-δους θὰ ἦταν αὐτοὶ οἱ Σύλλογοι καὶ ποῖα ὑπηρεσία θὰ προσέφεραν στὸν κοινωνικὸ μετασχηματισμὸ; Τίς γνώμεις των; Καὶ ἀπὸ ποῖα μεριὰ; Ἀπὸ τὴ μεριὰ τῶν συμφερόντων τοῦ ἰδιοκτήτου, τοῦ καλλιερῆ-τοῦ, τοῦ βιομηχάνου, τοῦ καταναλωτοῦ, ποὺ θὰ ἦσαν ὅλοι μαζὺ ἀνακατωμένοι ὡσὰν μέσα σὲ μιὰ κυψέλη μέλι, σφήκες, μέλισσες, κάμπιες, μερμη-γκια, μελισσοφάγοι;

Μόνον ἡ ἐπαγγελματικὴ ὀργάνωση θὰ μᾶς σώ-σῃ. Μόνον αὐτὴ θὰ χωρίσῃ τὰ συμφέροντα τῶν τά-ξεων, τουτέστι θὰ καθαρῶσιν τὴν Ἔργασία ἀπὸ τίς σφήκες, ποὺ λέγονται ἐπιχειρηματίες, κεφαλαιοῦχοι μεγαλοἰδιοκτῆτες, ἔμποροι, μεσίτες. Μόνον αὐτὴ θὰ μᾶς λυτρώσῃ τὴν παραγωγὴ ἀπὸ τὰ ἔρνια τῆς καὶ θὰ τὴν παραδώσῃ στὴ κατανάλωση μὲ κυριαρχικὰ δικαιώματα τῆς πρώτης ἐπὶ τῆς δευτέρας (*). Διότι

(*) Εἶναι κοινὸ πρᾶγμα νὰ μᾶς στενοχωρῇ ἡ περιορισμένη νομικὴ μορφή ποὺ ἔχει ἡ νομοθεσία τῆς ἐπαγγελματικῆς ὀργα-νώσεως καθὼς καὶ τὰ ἀναγκαστικὰ ἀστικὰ κινήματα τῶν Κυ-βερνήσεων ἀπέναντι τῆς ἐλευθέρως κινήσεως τῶν ἐπαγγελμα-τικῶν ἐνώσεων. Ἡ οὐσιαστικὴ ἐνέργεια τῆς συγκεντρωμένης ἐργατικῆς δυνάμεως οὔτε βοηθεῖται παραπολὺ ἀπὸ τὰς Κυ-βερνήσεις ὅπως τὸ δείχνει ὁ γαλλικὸς σοσιαλισμὸς μὲ τὰ παθήματά του, ἀπὸ τὸν Millenard, τὸν Viviani καὶ τὸν Briand, οὔτε καθυστερεῖ μὲ ὀποιαδήποτε ἀντίπραξη ἂν ἔ-χει μέσα του ζωὴ ὅπως τὸ φανερῶνει ὁ βελγικὸς σοσιαλι-σμὸς ποὺ ἀναποδογυρίζει σὲ ὀφέλειά του τίς ἐργατικὰς ὀργανώσεις, ποὺ ἰδρῶει ἐπιτίθεσθαι ὁ κληρὸς γιὰ νὰ τὸν πο-

δὲν πρέπει νὰ λησμονοῦμε ὅτι ὁ συνδικαλισμὸς καὶ ὁ συναιτερισμὸς δὲν εἶναι ὀριστικὰ μορφὰι τῆς μελλούσης Κοινωνίας, ἀλλὰ ὄργανά της, τὰ ὁποῖα μοιραίως θὰ ἀλληλοπολεμήσουν δυνατὰ ἕως ὅτου ὀριστικὰ ἐπικρατήσῃ ἡ ἀνάγκη τῆς καταναλώσεως, ὡς κυριάρχου, ὡς διευθυντῆρος, τῆς Παραγωγῆς ἐργαζομένης κατ' ἐπιταγὴν της. Διότι τί μεγάλη ὠφέλεια θὰ εἶναι γιὰ τὴν κοινωνία, ἀφοῦ κάθε μέλος της εἶναι κατὰ τὰ 9) 10) καταναλωτῆς καὶ κατὰ τὸ 1) 10) παραγωγός, ἂν διώξουμε τὸν καπιταλιστὴ ἐπιχειρηματία ἀπὸ τῆς διεύθυνσης τῆς Παραγωγῆς καὶ τὴν παραδώσουμε σὲ νέον τύραννον, στὸν αὐτόνομον παραγωγό;

Εὐτυχῶς ἡ ταυτόχρονος ὀργάνωσις τῶν παραγωγικῶν καὶ καταναλωτικῶν ἐνώσεων μαζὺ μετὰ τὴν ἐργατικὴν πολιτικὴν μᾶς ὀδηγεῖ σὲ μιὰ ὀργανικὴ ἀνάπτυξιν τῶν παραγόντων τῆς μελλούσης Κοινωνίας δηλαδὴ τῆς ἀπολυτρωμένης Παραγωγῆς ἀπὸ τὸν παρασιτισμὸν καὶ τῆς ἀπολυταρχικῆς Καταναλώσεως. Πολλὰ βέβαια μέτρα χρειάζεται ἀκόμα ἡ ὀργάνωσις τῆς Παραγωγῆς γιὰ μιὰ ἀσφαλῆ ἐξέλιξιν της πρὸς τὴν εὐρύτερην ἀνάπτυξιν τῶν δύο παραγόντων της καὶ ἴσως κατορθώσουμε ἀπὸ τὸ «Νομᾶ» σὲ μιὰ ἐιδικότερην σειράν ἄρθρων νὰ δώσουμε μιὰ μορφὴ τοῦ Ἀγροτικοῦ Ζητήματος (ποῦ καταλαμβάνει τὰ 9) 10) τῆς ἐλληνικῆς παραγωγῆς), ὡς μέρους τοῦ παγκοσμίου ἀγροτικοῦ προβλήματος, μετὰ τὰ ἀνάλογα μέτρα ποῦ ἐνέπνευσεν εἰς ἄλλα Κράτη καὶ τίς σχετικὰς ἰδέας καὶ προγράμματα τῶν Σοσιαλιστῶν.

Ἄλλ' εἴτε ἔχει εἴτε δὲν ἔχει τὴν δύναμιν ὁ Βενιζέλος γιὰ τὴν συμπλήρωσιν τῆς πολιτικῆς του αὐτῆς (ἡμεῖς ἔχομε ἀπόλυτην πίστην στὴν πνευματικὴν καὶ ψυχικὴν δύναμιν του) εἴτε λοιπὸν ὁ Βενιζέλος ἔχει τὴν ἀξιάδα νὰ ἀνανεῶνεται, νὰ πηγαίνει ἀγκαλιαστὰ μετὰ τὴν πνευματικὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐποχῆς του, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ὁ κ. Χριστουλάκης θεωρεῖ ἐλάττωμα καὶ ἡμεῖς ὡς τὴν μεγαλύτερην ἀξίαν τοῦ πολιτικοῦ, ποτὲ δὲν θὰ τὸ ἀρνηθῶμεν ὅτι αὐτὸς ἦταν ἀρχὴ νὰ βλέπομε ὡς βέβαιον αὐριον μιὰ νέα κατάστασιν ποῦ δίχως αὐτὸν θὰ ἦταν ἀπροσδιόριστα μακρυνὴ ἀποψη τῆς ἱστορίας μας. Ἀνάγκη ἔμεις ἅμα συζητοῦμε νὰ ἔχομε ἀπὸ προτιήτερα ὀρισμένην τὴν θέσιν μας. Ἡ νομιμοποίησις σὲ τέτοια ζητήματα εἶνε θαρρῶς ἡ ἐξῆς: Εἶμαι δημοτικιστὴς καὶ κρίνω τὸν Βενιζέλον μόνον στὴν ἀνάμιξιν

λημίση. Ἀπὸ τὴν πολιτικὴν δὲν ἔχει νὰ περιμένει παρὰ κάποια πλάγια ὑποστήριξιν ὅσο νὰ πάρῃ τὴν πρώτην πνοήν του. Ἐπειτα δυνατεῖται μόνος του ἂν ἔχει ζωὴν καὶ διευθύνει τὴν πολιτικὴν κατάστασιν.

τοῦ στὸν γλωσσικὸν ἀγῶνα. Εἶμαι ἐρθόδοξος σοσιαλιστῆς ἢ συνδικαλιστῆς καὶ μοῦ εἶνε σὲ τοῦτο ὠφέλιμος καὶ σ' ἐκεῖνο μετὰ ζημιώων. Εἶμαι ρεφορμιστῆς, ἐννοῶ τὴν πολιτικὴν ὡς ὄργανον τοῦ ἀγῶνος καὶ τὸν κρίνω μετὰ τῆς ἀνάλογης ἀξιώσεως μου. Ἄλλὰ νὰ τὸν κρίνω σ' ἓνα ἄρθρον ὡς δημοτικιστῆς, ὡς σοσιαλιστῆς, ὡς ἐθνικὸφρων, δηλαδὴ ὡς Ψυχάρης, ὡς Χαντζόπουλος, ὡς δημοσιογράφος, ὡς Δασκαλογιάννης αὐτὸ ἔστι θέλετε εἶνε, ἀλλὰ κριτικὴ βέβαια δὲν μπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ. (*)

ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΓΡΑΝΙΤΣΑΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ. Ὅσοι βιαστήκανε νὰ ζήτανε ἀπὸ τὸν κ. Βενιζέλον πρόγραμμα ἐξωτερικῆς πολιτικῆς, ἱκανοποιηθήκανε σήμερον καὶ ἀποστομωθήκανε. Μέσα σὲ δύο χρόνια μᾶς παρουσίασε τὴν Ἑλλάδα συνεννοημένην μετὰ τὰλλα Βαλκανικὰ κράτη, τὴν Ἑλλάδα ἐτοιμοπόλεμον καὶ τὸν Ἑλληνικὸν ἐγκέφαλον ὅπωςδὴποτε ἰσορροπημένον.

Πάνανθεμά το! Ἐπρεπε νὰ μᾶς κυβερνήσει ἓνας Κυβερνήτης δημοτικιστῆς γιὰ νὰ ἴδομε καὶ μετὰ οἱ Ρωμιοὶ Θεοῦ πρόσωπον. Μετὰ τοὺς κλασικοθερεμένους ἀρχηγούς μας ἔλο καὶ τὸν κατήφορον κατακυλώσαμε.

ΟΙ ΔΙΚΟΙ ΜΑΣ. Μιὰ μέρα, σὰ γαληνέψουνε μετὰ τὸν καιρὸν τὰ πράγματα, ἔχομε νὰ ποῦμε πολλὰ, πῶς ἐνέργησαν οἱ δικοί μας, πῶς φερθήκανε, πῶς δουλέψανε σὲ τοῦτη τὴν κρίσιμην περίστασιν. Κι ἀνάμεσα σὲ ἔλους μας, ἓνας, ἀπὸ τοὺς πῶ διαλεχτούς, μέσα ἀπὸ τὸ γραφεῖον του, συστηματικὰ καὶ ἀθόρυβον, δούλεψε νὰ σαρκώσῃ τὸνεῖρον τοῦ Ρήγγα. Καὶ κρυφουκαμαρώνει σήμερον ποῦ ἡ δουλιὰ του στεφανώθηκε μετὰ ἐπιτυχίαν καὶ τὴ χαίρεται ἀλάκαιρον τὸ Ἔθνος, ποῦ βλογαεὶ τὸν ἄγνωστο ἥρωα.

Η ΕΝΩΣΗ. Πολιτικὰ ἐνώθηκε ἡ Κρήτη μετὰ

(*) Θὰ ἠθέλαμε νὰ ρωτήσομε τὸν κ. Χριστουλάκην τί λέγει τώρα γιὰ τὴν ἐξωτερικὴν πολιτικὴν τοῦ Βενιζέλου; Θὰ θυμᾶται βέβαια πῶς ἐπέμεινε ὅτι τίποτε δὲν γίνεται καὶ ὅτι ἦταν παλαιοπολιτικὸν κόλπον ὁ ὑπαινωγμὸς μας ὅτι ὁ Βενιζέλος δὲν μπορεῖ νὰ φανερώσῃ ἀκόμη τὴν ἐξωτερικὴν του ἐργασίαν.

τήν Ἑλλάδα, πάντα μὲ κάποια **τυπική** ἐπιφύλαξη, γιὰ νὰ μὴν πειραχτοῦνε τὰ νεῦρα τῆς Ἑυρωπαϊκῆς διπλωματίας. Ὅστερ' ἀπὸ τῆ βαρυσήμαντη δήλωση τοῦ κ. Βενιζέλου στὴ Βουλῆ, ἔλοι χαιρετήσαμε τὴν Κρήτη ἐνωμένη, ἔλοι θαμάσαμε τὴ διπλωματικὴ ἐπιδεξιότην τοῦ Κυβερνήτη μας, ἔλοι πιστέψαμε τὴν ἔνωσιν, καὶ μόνο μερικοὶ ἀπὸ τοὺς Κρητικοὺς πληρεξούσιους ἐπιμένανε νὰ παίζουσι πρόσμπο ὁμιλάδων, ποιάς ξέρετε γιὰ ποιούς σκοπούς. Νὰ σὰς ποῦμε τὴν ἀλήθειαν, ἡ Κοινὴ Γνώμη ἀρχίνησε νὰ γαναχτεῖ ἐναντίον τους, μὰ εὐτυχῶς ἡ ἀγῆ τῆς Τρίτης τοὺς βόηκε καὶ αὐτοὺς μὲ φρονιμώτερες σκεψές κ' ἔτσι ἔλειψε ἀπὸ τῆ μέση καὶ τὸ μαῦρον αὐτὸ σημάδι καὶ τὰ πράματα βαδίζουσι τὸ δρόμον τους τὸν κανονικόν.

—><—

ΕΝΑΣ ΠΕΤΕΙΝΟΣ. Στὰ 97 ἔλοι κυβερνούσαμε τοῦτο τὸν τόπον, ἔλοι κανονίζαμε τὴν πορεία τοῦ στρατοῦ, ἔλοι νικούσαμε τοὺς Τούρκους πρὶν πέσει τὸ πρῶτον τουφέκι. Ὅλοι μας, ἔλοι μας, καὶ περισσότερα ἀπ' ἔλους μας ἔ Τύπος. Αὐτὸς τὰ κανόνιζε ἔλοι, αὐτὸς ρυθμιζούσε τὴν Κυβέρνησιν, αὐτὸς τελειούσε κάθε στρατιωτικὴ κίνησιν καὶ κατέστρωνε κάθε σκέδιον πολεμικόν.

Καὶ γι' αὐτὸ πήγαμε κατὰ διαόλου. Πολλοὶ πετεινοὶ τότε λαλούσανε καὶ ποῦ νὰ ξημερώσει! Σήμερα ποῦ λαλεῖ ἔνας πετεινός, ἡ Κυβέρνησιν μπορεῖ κανεὶς νὰ ἐλπίζει κάποιο ξημέρωμα.

—><—

ΟΜΟΦΩΝΙΑ. Ὅστερ' ἀπὸ τὴν προχθεσινὴν δήλωση ποῦ κάμανε μέσα στὴ Βουλῆ οἱ κ. κ. Θεοτόκης, Μαυρομιχάλης καὶ λοιποὶ ἀντιπολιτευόμενοι πὼς στίς σημερινὰς κρίσιμες περιστάσεις δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχει ἀντιπολίτευσις, ἔλοι τὸ ἔθνος σύσσωμον καὶ ἐμόφωνον στέκεται πλάι στὴν Ἑλληνικὴ Κυβέρνησιν καὶ κερτερεῖ τίς διαταγὰς καὶ τίς ἐδηγίες τῆς.

Σὲ μιὰ τέτια κρίσιμη περίστασις ἄξιζε καὶ μιὰ τέτια ὁμοφωνία καὶ γι' αὐτὸ ἔτσι ποῦ φέρθηκε ἡ ἀντιπολίτευσις, σηκώθηκε πολὺ στὴν κοινὴ συνείδησιν.

—><—

Ο ΝΕΟΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ. Ἀνάλογα μὲ τὴν περίστασις καὶ ἡ ἐκλογή τοῦ νέου Προέδρου τῆς Βουλῆς. Ὁ κ. Ζαβιτσιάνος κρίθηκε ἀπ' ἔλους ὑπεράξιος γιὰ τὸ τιμητικὸ ἀξίωμα. Καὶ ἡ Κοινὴ Γνώμη, ποῦ τονε θεωροῦσε πρὸ λίγου καιροῦ γιὰ βέβαιον Ὑπουργὸν καὶ ξαφνιάστηκε γιὰ τὸν παραγκωνισμόν του,

σήμερα κάπως ἱκανοποιήθηκε ποῦ τονε βλέπει νὰ διευτύνει τίς ἐργασίες τῆς Βουλῆς.

—><—

ΚΡΙΤΟ ΑΙΜΑ. Σήμερα αὔριο ποῦ θὰ βροντήσῃ τὸ κανόνι, κρόον αἶμα πρέπει νὰ χόουμε. Οἱ ἐπιτυχίες νὰ μὴ μᾶς μεθόυνε καὶ οἱ ἀποτυχίες νὰ μὴ μᾶς ἀποκαρδιώουνε. Πόλεμος εἶναι καὶ ἀπ' ἔλοι θάχει. Κι ποτυχίες καὶ στέρησες καὶ θυσίες ἀπειρεῖ· ἐμεῖς τὸ χρέος μας νὰ κάνουμε καὶ συνεταιί ἔσομε τὸ τέλος νὰ φανοῦμε. Τὰ περασμένα ἔλοι νὰν ἐπολιτισμοῦσιν καὶ ἀπ' αὐτὴ τὴν καινούρια δοκιμασία καινούριοι ἄθροποι νὰ βροῦμε.

Νὰ, τὸ πρῶτον καὶ τὸ θετικώτερον κέρδος. Τάλλα ἐρχοῦνται δευτερώτερα.

—><—

ΤΟ ΣΤΙΓΜΑ. Σ' ἄλλη περίστασις, ἐπωσθήποτε γαληνεμένη, πολλὰ μπορούσε νὰ πει κανεὶς πάνον στὸ σημερινὸν ἄρθρον τοῦ Γρανίτσα. Ἐς ἄλλοτε ἔμοιος. Τοῦτο μόνο μπορούμε νὰ ποῦμε, πὼς μὲ τὸ ἄρθρον τοῦ ἔ Γρανίτσα βγάξει τὸ στίγμα ἀπὸ τὸν κ. Βενιζέλον γιὰ τὸ ἀνελεύτερον ἄρθρον γιὰ τὴ γλώσσα ποῦ μπήκε στὸ Νέον Σύνταγμα, τοῦ σηκώνει ὀλωθεῖοῦλον τὴν εὐτόνη ἀπὸ πάνον του.

Τέτιες μέρες, ποῦ ἔ Βενιζέλος ὀψώθηκε σημαντικὰ στὴ συνείδησιν ἀλάκαιρον τοῦ ἔθνονος, ἄξιζε νὰ καθαριστεῖ καὶ ἀπ' αὐτὸ τὸ στίγμα.

ΣΟΝΕΤΟ ΠΕΤΡΑΡΧΗ ΧΣ.

(Pace non trovo)

Δὲ βρίσκω εἰρήνην, πόλεμον δὲν ἔμπορῶ νὰ κάμω,
Κ' ἐλπίζω καὶ ἀπελπίζομαι, καίω καὶ ξεπαγιαίζω,
Πετῶ ψηλὰ στὸν οὐρανόν, στὸ χῶμον πέφτω χάμω,
Καὶ δὲν ἀδράζω τίποτα, καὶ ὄλην τὴ γῆ ἀγκαλιάζω.

Σὲ τέτοια πάθιν, σὲ δεισμὰ μ' ἔχει, δὲ μὲ κλειδώνει,
Καὶ δὲ μοῦ ἀνοίγει, τὴ θηλιὰ δὲ λνεῖ καὶ δὲ μὲ θέλει,
Καὶ δὲ μὲ σφάζει ὁ ἔρωτας καὶ δὲ μὲ λευθερώνει,
Καὶ δὲ μὲ βγάνει ἀπ' τὸν καημόν, οὐδὲ καὶ ἄζω τὴ μέλει.

Μάτια δὲν ἔχω καὶ θωρῶ, καὶ δίχως γλῶσσαν λέω,
Καὶ νὰ πεθάνω ἀποζητῶ καὶ θέλω νὰ γλυτώσω,
Καὶ ἐμὲ τὸν ἴδιο ὀχτρεύομαι, καὶ ἀγάπη ἔχω στὸν ἄλλον.
Ἀπὸ τὸν πόνον τρέφομαι, καὶ ὄλον γελῶντας κλαίω,
Κι ὅσον μισῶ τὸ θάνατον καὶ τὴ ζωὴ ἄλλον τόσο,
Καὶ παραδέρνω ἐγὼ γιὰ σέ, κυρά, σὲ τέτοιο σάλον.

Καρουσάδες

ΔΗΜ. ΜΕΤΑΛΛΙΝΟΣ, γιατρὸς

Ο,ΤΙ ΘΕΛΕΤΕ

Υστερ' από την «Τιμή και τὸ Χρῆμα» τοῦ κ. Θεοτόκη, θὰ δημοσιεύουμε στὸ «Νουμᾶ» μιὰ σειρά παλαιὰ χαρτιά τοῦ κ. Μ. Μαλακάση μὲ τὸν τίτλο «Σοβαρὰ καὶ γελοία» καὶ μὲ τοὺς ὑπότιτλους «Ὁ πόλεμος τοῦ 97—Τρία φιλολογικὰ σαλόνια—Τὰ Εὐαγγελικά—Ἡ ἐμφάνιση τοῦ Ματσούκα—Ἡ ποίηση τοῦ Ματσούκα—Χαρίλαος Τρικούπης—Θ. Δεληγιάννης—Οἱ κομπογιαννίτες τῶν νεοελληνικῶν γραμμάτων κτλ. Τ' ἄρθρα τοῦ αὐτὰ ὁ κ. Μαλακάσης μᾶς ἔγραψε πῶς θὰ μᾶς τὰ στείλει σὲ λίγες μέρες.

— Βγήκε σὲ δύο τόμους (σελ. 763), μεταφρασμένο δημοτικῶς ἀπὸ τὸν κ. Στέλιο Χαριτάκη, «Τὸ Ἐγκλημα καὶ ἡ τιμωρία» τοῦ μεγάλου Ρώσου συγγραφεῖ Φεοντόρ Ντοστογιέφσκι. Τὸ συσταίνουμε στοὺς ἀναγνώστες μας, ποὺ μποροῦνε νὰ τὸ ζητήσουν ἀπὸ τὸν ἐκδότη τοῦ κ. Γοργία Π. Φορτσάκη (Χανιά—Κρήτη).

— Ὁ Παλαμᾶς ἔγραψε ἓνα ἔξοχο ποίημα «Ἐμπρός!» ποὺ τὸ τονίζει ὁ Καλομοίρης. Τὸ ποίημα αὐτὸ μαζὶ μὲ τὴ μουσικὴ τοῦ μᾶς τὸ τάξανε γιὰ τὸ «Νουμᾶ» κ' ἴσως τὸ τυπώσουμε σ' ἄλλο φύλλο.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

κ. κ. *Ἄγ. Καραμ.* Ἡράκλειον, *Α. Κισσ.* Τράνεβαλ, *Ζ. Φωτ.*, *Ν. Λυμπ.*, *Α. Στυριδ.* Πόλη, *Κ. Ν. Παπ.*, *Βοτ.* καὶ *Στ. Καραβ.* Ἀλεξάνδρα, *Α. Κατσ.* Chebin el Kom, *Ι. Ν. Παπ.* Mit Gam, *P. Giam*, Βιέννη, *Αἰζαμ* τὴ συντρομὴ κ' εὐχαριστοῦμε.

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

ΙΔΑ — «Ὅσοι ζωντανοὶ» δρ. 2 (γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ φρ. 2,25).

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ (Judas Errant) «Ἀγκάθεια καὶ τρεῖς βόλοι» δρ. 1 (γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, φρ. 125).

OSCAR WILDE — «DE PROFUNDIS» μετάφρ. Ἀλεξ. Μαρπουτζόγλου δρ. 2 (γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ φρ. 2,25).

VERNON LEE — «Ἡ Ἀριάδνη στὴ Μάντουα», δρᾶμα σὲ πέντε πράξεις (μετάφραση Στέφ. Πάργα) δρ. 1 (γιὰ τὸ ἐξωτερ. φρ. 1,25).

ΑΙΓΡΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ «Ἡ μουσικὴ θεὰ τῶν αἰώνων»

Σ' ὅσους φίλους μᾶς γράφουμε νὰ τοὺς στέλνουμε τὸ «Νουμᾶ», ἀναγκαζόμεστε νὰ παρατηρήσουμε πῶς μᾶς εἶναι ἀδύνατο νὰ τὸν στέλνουμε χωρὶς προπληρωμῆς. Ὡς πρὸς αὐτὸ ἡ ἀπόφασή μας εἶναι τελειωτικὴ.

ΣΤΟΤ "ΝΟΥΜΑ,,

ΤΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

ΔΡΟΜΩΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ 4

πουλιούνται τὰ πᾶντα βιβλία πρὸς ΜΙΑ δραχμὴ τὸ ἔξοδ' ἀπὸ ὅσα εἶναι σημειωμένα μὲ ἄλλες τιμὲς

Γ. Ν. ΑΒΑΖΟΥ, «Ἡ Ματιά». — «Ἀγκάθεια καὶ Τρεῖς βόλοι» (θηγήματα). — ΧΑΡ. ΑΝΤΡΕΑΔΗ, «Ὁ «Μέγ' Ἀλέξανδρος». — ΒΑΡΑΕΝΤΗ, «Δόξα καὶ Ζωή». — ΗΑΙΑ Π. ΒΟΥΤΙΕΡΙΑΔΗ, «Ἀάφνης καὶ Σλόη» τοῦ Λόγγου. μετάφρ., — «Τίμωνας ὁ Μισάνθρωπος» τοῦ Λουκιανῶ (μετάφρ. λ. 50), | «Ὁ Προσκυνητής». — ΡΗΓΑ ΓΚΟΛΦΗ, «Τὰ Τραγούδια τοῦ Ἀπρίλη» (δρ. 2). — Π. Σ. ΔΕΒΑΤΑ «Στοχασμοὶ περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν παιδιῶν μας» (λ. 50). — «Γιὰ τὴν Πατριδα — Ἡ καρδιά τῆς Βασιλοπούλας» (δρ. 3,50), — «Παραμῦθε δίχως ὄνομα» (δρ. 3,50), — «Τὸν καιρὸ τοῦ Βουλγαροκτόνου» (τόμοι 2, δρ. 4,50). — ΕΙΡΗΝΗΣ ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ «Ἀπὸ τὸν Κόσμο τοῦ Σαλονιῶ». — ΑΡΙΓΓΗ ΕΦΤΑΙΩΤΗ «Φυλλάδες τοῦ Γεροδήμου». — ΓΙΑΝΝΗ Κ. ΖΕΡΒΟΥ, «Νησιώτικα Τραγούδια». — Κ. ΘΕΟΤΟΚΗ, «Τὰ Γεωργικά τοῦ Βεργίλιου» (λ. 50) — «Σακούνταλα» τοῦ Καλλιθέα (δρ. 1). — ΙΔΑ, «Σαμοθράκη» δρ. 2). — Θ. ΚΑΤΡΑΠΑΝΗ, «Τὰ Τραγούδια τοῦ Στρατιώτη» (λ. 10). — ΑΝΤΩΝΗ Κ. ΔΕΚΟΠΟΥΛΟΥ, «Τὸ Βιολί». — ΑΔΕΞ. ΜΑΡΠΟΥΤΖΟΓΛΟΥ «De Profundis» τοῦ O. Wilde (δρ. 2). — ΚΩΣΤΑ ΠΑΡΟΡΙΘΗ «ἄγ. τοῦ Δελινοῦ» (δρ. 2), — «Οἱ νεκροὶ τῆς ζωῆς» (δρ. 2). — «Στὸ Ἀλμπουρο» (δρ. 2). — ΑΔΕΞ. ΠΑΛΛΗ, «Ὁ ἔμπορος τῆς Βενετίας» (Β' ἐκδοσὴ). — ΑΔΕΞΑΝΤΡΑΣ ΠΑΠΑΜΟΣΚΟΥ, «Ἀθρόπινος Μηχανισμός». — ΣΤΕΦ. ΡΑΜΑ, «Τὰ Παλιά καὶ τὰ Καινούργια». — ΖΗΣΙΜΟΥ ΣΙΑΕΡΗ, «Ὁ Αἴας» τοῦ Σοφοκλή (μετάφρ.). — ΗΑΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥ, «Πλουτάρχου: Περὶ Παίδων Ἀγωγῆς» (μετάφρ.). — ΓΙΑΝΝΗ ΣΤΕΦΑΝΗ, «Μπουμπούκια». — Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΥ (δρᾶματα): «Ζωντανοὶ καὶ Πεθαμμένοι», — «Ὁ Ἄσωτος», — «Οἱ Ἀλυσίδες» (δρ. 2). — ΜΕΝΟΥ ΦΙΑΗΝΤΑ «Ἀπὸ τοὺς Θρόλους τῶν Αἰώνων», — «Γραμματικὴ τῆς Ρωμαϊκῆς Γλώσσας» (Α' ἐκδοσὴ) καὶ Β' ἐκδοσὴ, τόμοι 2 (δρ. 5). — Ζ. ΦΥΤΙΑΗ, (δρᾶματα): «Τὸ Ἐκθετο», — «Δίχως Ἀκρογιάλι», — «Χτισμένο στὸν Ἄμμο». — ΦΩΤΗ Α. ΦΩΤΙΑΔΗ «Τὸ Γλωσσικὸ Ζήτημα». — «Στὴ «Φοιτητικὴ Συντροφιά» (λ. 50). — ΠΑΝΤΕΛΗ ΧΟΡΝ, «Μελέχρα». —

Γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ, λ. 25 παραπάνου ὁ κάθε τόμος.

ΤΟΜΟΙ περασμένοι τοῦ «ΝΟΥΜΑ» (ἔξοδ' ἀπὸ τὸν πρῶτο ποὺ δὲν ὑπάρχει κανένα τοῦ ἀντίτυπο) πουλιούνται δρ. 12,50 ὁ ἕνας γιὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ φρ.χρ. 12,50 γιὰ τὸ ἐξωτερικὸ.